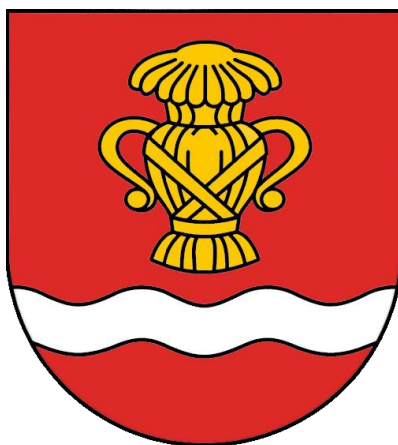

PROJEKT

Załącznik nr 1

do zarządzenia Nr 90/2021 Wójta Gminy Książki z dnia 09 grudnia 2021
w sprawie zasad i trybu przeprowadzenia konsultacji społecznych projektu
Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 – 2030

***STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
GMINY KSIĄŻKI
NA LATA 2021 - 2030***

Spis treści

I WPROWADZENIE	3
II METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII.....	4
1. Związek Strategii i innych dokumentów programowych lokalnej polityki społecznej	4
III DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY KSIĄŻKI	5
1. Charakterystyka ogólna Gminy Książki	5
1.1 Demografia	5
1.2 Rynek pracy	7
1.3 Gospodarka mieszkaniowa	8
1.4 Ochrona zdrowia	8
1.5 Edukacja	9
1.6 Kultura, sport i rekreacja	11
1.7 Pomoc społeczna	13
1.8 Współpraca z organizacjami pozarządowymi	18
2. Diagnoza Problemów Społecznych na terenie gminy Książki	19
2.1 Charakterystyka grupy badawczej	20
2.2 Badane problemy społeczne	21
2.2.1. Uzależnienia – alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki	21
2.2.2. Przemoc	25
2.2.3. Niepełnosprawność i starość	27
2.2.4. Bezradność w sprawach opiekuńczych i wychowawczych	29
2.2.5. Bezrobocie i ubóstwo	31
2.2.6. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	32
2.3 Analiza SWOT	33
IV. REALIZACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KSIĄŻKI NA LATA 2021 – 2030	34
1. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	34
2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	34
V. MONITORING I EWALUACJA	41
VI. WNIOSKI I PODSUMOWANIE	41
VII. BIBLIOGRAFIA	43
VIII. SPIS TABEL	43

I. WPROWADZENIE

Podstawową instytucją polityki społecznej państwa jest pomoc społeczna. Jej celem jest umożliwienie wszystkim osobom oraz rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych uprawnień, możliwości i zasobów. Działania w obszarze polityki społecznej powinny być realizowane w ramach zintegrowanego systemu. Konieczna jest współpraca administracji samorządowej z organizacjami pozarządowymi, kościołami, związkami wyznaniowymi i podmiotami gospodarczymi.

Jednym z podstawowych narzędzi realizacji lokalnej polityki jest strategia rozwiązywania problemów społecznych. Wg. słownika języka polskiego strategia to „starannie zaplanowany sposób działania zmierzający do osiągnięcia istotnych i sięgających daleko w przyszłość celów”.¹

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 - 2030 jest dokumentem, którego obowiązek opracowania i realizacji nakłada na gminę ustawa o pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą strategia powinna obejmować w szczególności programy pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka. W/wym. strategia została opracowana przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach we współpracy z przedstawicielami poszczególnych jednostek tj. Urzędu Gminy Książki, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach, Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Książkach, Komendy Powiatowej Policji w Wąbrzeźnie, Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Książkach, Samodzielnego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Książkach, Gminnego Ośrodka Kultury w Książkach.

Strategia jest dokumentem długofalowym, który pozwala realizować dalsze zamierzenia. Jest w dokumentem, który powinien być na bieżąco monitorowany i uzupełniany o nowe treści, kierunki działań, które będą odpowiedzią na pojawiające się problemy społeczne.

Wypracowane założenia Strategii, misja i cele zmierzają do ogólnej poprawy jakości życia mieszkańców gminy Książki poprzez działania, które będą dążyć do minimalizowania zjawisk niepożądanych w rodzinach, wsparcia rodzin z dziećmi, osób niepełnosprawnych i starszych i zwiększać szansę na lepsze funkcjonowanie społeczności lokalnej.

¹ <https://wsjp.pl/haslo/podglad/36168/strategia/4819958/inwestycyjna>

II. METODOLOGIA OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 – 2030 jest dokumentem określającym planowane działania w zakresie polityki społecznej na obszarze lokalnym. Analiza problemów społecznych pozwoliła na określenie misji strategii, z której wynikają cele i kierunki działań. Strategia została opracowana przy udziale wielu instytucji, w sposób który umożliwi budowanie partnerstwa, powstawanie nowych organizacji, rozwijanie się tych już istniejących w obszarze polityki społecznej.

1. Związek Strategii i innych dokumentów programowych lokalnej polityki społecznej

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 – 2030 jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek opracowania strategii wynika z art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy o pomocy społecznej. Ponadto założenia strategii wynikają z innych aktów prawnych, w oparciu, o które gmina realizuje swoje zadania.

Strategia uwzględnia realizowane przez gminę lokalne programy:

- „Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021”,
- „Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Książki na lata 2021 – 2025”,
- „Program Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2021”,
- „Roczny program współpracy gminy Książki z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”.

Założenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 – 2030 są spójne z głównymi założeniami dokumentów krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych.

Na poziomie lokalnym – gminnym i powiatowym najważniejsze dokumenty strategiczne to:

1. Strategia Rozwoju Gminy Książki na lata 2018 – 2028.
2. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Wąbrzeskiego na lata 2021 – 2030 (projekt ogłoszony do konsultacji społecznych).

Na poziomie wojewódzkim:

1. Strategia Rozwoju Województwa Kujawsko Pomorskiego do 2030 r. – Strategia Przyspieszenia 2030 +
2. Strategia Polityki Społecznej Województwa Kujawsko Pomorskiego do roku 2030
3. Program Fundusze Europejskie dla Kujaw i Pomorza na lata 2021 – 2027.

Na poziomie krajowym:

1. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności
2. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020 z perspektywą na 2030
3. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030
4. Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021 – 2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030
5. Krajowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2021

III. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ NA TERENIE GMINY KSIĄŻKI

1. Charakterystyka ogólna Gminy Książki

Gmina Książki znajduje się w północno – wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego, w powiecie wąbrzeskim i sąsiaduje z gminami: Ryńsk, Dębowa Łąka (powiat wąbrzeski), Radzyń Chełmiński, Świecie nad Osą (powiat grudziądzki), Jabłonowo Pomorskie, Bobrowo (powiat brodnicki).

Na terenie gminy Książki znajduje się 9 miejscowości: Blizno, Blizienko, Brudzawki, Książki, Łopatki, Łopatki Polskie, Szczuplinki, Osieczek oraz Zaskocz.

Ogólna powierzchnia obszaru gminy wynosi 8 619 ha, z czego 7 673 ha stanowią użytki rolne, 130 ha lasy i zadrzewienia, 267 ha nieużytki, 549 ha pozostałe.

Na terenie gminy znajduje się 6 jezior: Blizno, Wielkie, Pracza, Szenwaldzkie, Łopatki, Jaśmirek.

1.1 Demografia

Zgodnie z danymi z Urzędu Gminy Książki w 2018 gminę zamieszkiwało 4257 osób, w 2019 – 4223, a w 2020 - 4182 . Na przestrzeni trzech lat, liczba ludności zmniejszyła się. Spadek dotyczył zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Liczba osób, ogółem zmniejszyła się o 75 osób.

Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Książki z podziałem na płeć w latach 2018 - 2020

	2018	2019	2020
ogółem	4257	4223	4182
kobiety	2121	2115	2092
mężczyźni	2136	2108	2090

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

Od 2018 roku liczba urodzeń systematycznie wzrasta. W 2018 roku zgonów było o 2 więcej niż urodzeń, w 2019 roku na takim samym poziomie, natomiast w 2020 roku urodzeń było o 6 więcej niż zgonów.

Szczegółowe dane dotyczące przyrostu naturalnego na terenie gminy Książki przedstawione zostały w poniższej tabeli.

Tabela 2. Urodzenia żywe, zgodny i przyrost naturalny w gminie Książki w latach 2018 - 2020

	Liczba ludności	2018	2019	2020
Urodzenia	ogółem	34	41	46
	kobiety	21	25	22
	mężczyźni	13	16	24
Zgony	ogółem	36	41	40
	kobiety	20	17	17
	mężczyźni	16	24	23
Przyrost naturalny	ogółem	-2	0	6
	kobiety	1	8	5
	mężczyźni	-3	-8	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki.

Analizując sytuację demograficzną w gminie, w latach 2018 - 2020 najliczniejszą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym. Liczba ludności w wieku produkcyjnym na przestrzeni trzech lat zmniejszyła się, natomiast zwiększyła się liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W każdym roku wzrasta liczba osób w wieku poprodukcyjnym. W tej grupie wiekowej każdego roku przybywa kobiet i mężczyzn. Dokładne dane dotyczące liczby ludności wg. grup ekonomicznych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 3. Liczba ludności w gminie Książki w latach 2018 – 2020 wg grup ekonomicznych

		2018	2019	2020
Ludność w wieku przedprodukcyjnym	ogółem	844	816	819
	kobiety	426	419	412
	mężczyźni	418	397	407
Ludność w wieku produkcyjnym	ogółem	2650	2615	2550
	kobiety	1191	1175	1153
	mężczyźni	1459	1440	1397
Ludność w wieku poprodukcyjnym	ogółem	763	792	813
	kobiety	504	521	527
	mężczyźni	259	271	286

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki.

1.2. Rynek pracy

Gmina Książki ma charakter typowo rolniczy. Głównym miejscem pracy i źródłem utrzymania jest praca w gospodarstwach rolnych oraz w pobliskich zakładach pracy. Na terenie gminy istnieją obecnie 173 podmioty gospodarcze zarejestrowane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej według głównego miejsca wykonywania działalności.

Opisując i analizując sytuację na rynku pracy najczęściej odnosimy się stopy bezrobocia, czyli stosunek liczby bezrobotnych do zasobów siły roboczej wyrażony w procentach. Według Głównego Urzędu Statystycznego i zgodnie z definicją zalecaną przez Międzynarodową Organizację Pracy za bezrobotnego uznaje się osobę w wieku 15 – 74 lata, która jednocześnie spełnia trzy warunki: w okresie badanego tygodnia nie była osobą pracującą, aktywnie poszukiwała pracy i była gotowa podjąć pracę w badanym tygodniu lub następnym. Za bezrobotnego uważa się również osobę, która nie poszukiwała pracy, ponieważ miała pracę załatwioną i oczekiwała na jej rozpoczęcie przez okres dłuższy niż 3 miesiące oraz była gotowa ją podjąć. Przyjmuje się, że w badaniu Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) do bezrobotnych nie zalicza się osób, które pracują na czarno lub nie są w rzeczywistości zainteresowane podjęciem pracy. Te założenia różnią się od stosowanych przez urzędy pracy przy pomiarze bezrobocia rejestrowanego. Statystyki bezrobocia rejestrowanego są wyższe od statystyk uzyskiwanych w kwartalnym badaniu BAEL.²

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy bezrobotny to osoba, która ukończyła 18 lat i nie osiągnęła wieku emerytalnego, niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.³

Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Wąbrzeźnie liczba osób bezrobotnych z terenu gminy Książki wzrosła o 25 osób na koniec grudnia 2020 r w stosunku do roku 2019.

Tabela 4. Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wąbrzeźnie dotyczące osób bezrobotnych z terenu gminy Książki

Stan na dzień 31.12.2019r.		Stan na dzień 31.12.2020r.	
Ogółem	Kobiety	Ogółem	Kobiety
170	101	195	111

Źródło: <https://wabrzesno.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>

Na rynku pracy liczną grupę stanowią również osoby biernie zawodowo, które wymagają wsparcia w celu aktywizacji zawodowej. Grupa osób biernych zawodowo to osoby, które w danej chwili nie tworzą zasobów siły roboczej tzn. nie pracują i nie są zarejestrowane w urzędzie pracy jako osoby bezrobotne. Z danych GUS wynika, że główną przyczyną bierności zawodowej są obowiązki związane z prowadzeniem domu, najczęściej realizowane przez kobiety, które stanowią większość osób biernych zawodowo.

² <https://rynekpracy.pl/sloownik>

³ <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040991001>

1.3. Gospodarka mieszkaniowa

Z danych Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Książki to łącznie 1169 mieszkań w 2018 roku i 1170 mieszkań w 2019 roku.

Według GUS na terenie gminy Książki mieszkania oddane do użytkowania w 2018 roku – 0, a w 2019 roku – 4, w tym 4 indywidualne, tj. przeznaczone na użytek własny inwestora. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosi 85 m².

Tabela 5. Liczba mieszkań na terenie gminy Książki

Zasoby mieszkaniowe	2018	2019
Mieszkania	1169	1170
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	85	85
Liczba wypłaconych dodatków mieszkaniowych	541	364

Źródło: bydgoszcz.stat.gov.pl

Gmina Książki w swoich zasobach posiada mieszkania komunalne. Nie ma mieszkań socjalnych. Usytuowanie mieszkań komunalnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Książki w latach 2018 – 2020

	jednostka	2018	2019	2020
Mieszkania socjalne	szt.	0	0	0
Mieszkania komunalne	szt.	24	24	24

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

Tabela 7. Liczba mieszkań komunalnych wg sołectw

Sołectwo	Liczba mieszkań komunalnych
Książki	10
Zaskocz	6
Łopatki	6
Szczuplinki	0
Blizno	1
Blizienko	0
Osieczek	0
Brudzawki	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

W 2018 roku wpłynął 1 wniosek o lokal komunalny lub socjalny z zasobów gminy, w 2019 – 4 wnioski, a w 2020 roku – 6. Według stanu na dzień 30.12.2020 roku liczba osób oczekujących na przydział lokalu z zasobów gminy wynosi – 0.

1.4. Ochrona zdrowia

Na terenie gminy Książki opiekę medyczną świadczy Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Książkach, który prowadzi działalność w zakresie:

- ✓ podstawowej opieki zdrowotnej,
- ✓ stomatologii,

- ✓ poradni dla kobiet (do czerwca 2020r.),
- ✓ fizykoterapii.

Na podstawie danych z raportu o stanie gminy za rok 2020, w roku sprawozdawczym udzielono 13 012 porad lekarskich, w tym 178 wizyt domowych, 863 teleporad. W poradni dla kobiet przyjęto 377 pacjentek (do czerwca 2020r.). W poradni stomatologicznej dla dzieci przyjęto 659 osób. W poradni stomatologicznej ogólnej przyjęto 1 190 osób. Wykonano protezy 75 osobom. W gabinecie rehabilitacji przyjęto 410 pacjentów, wykonano łącznie 19 472 zabiegi rehabilitacyjne.

Na terenie gminy Książki funkcjonuje Punkt Apteczny znajdujący się w budynku Samodzielnego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Książkach.

1.5. Edukacja

W 2020 roku gmina Książki była organem prowadzącym dla zespołu szkolno-przedszkolnego pn. Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. H. Sienkiewicza w Książkach.

Ww. placówka funkcjonuje w kompleksie budynków szkolnych wyposażonym w nowoczesne ogrzewanie (wraz z panelami fotowoltaicznymi i solarnymi), salę gimnastyczną, plac zabaw dla dzieci, boisko wielofunkcyjne oraz stołówkę. Uczniowie mają możliwość korzystania ze świetlicy szkolnej, gabinetu profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, a także gabinetu stomatologicznego. Jak wynika z danych własnych urzędu liczba uczniów szkoły podstawowej, ale również przedszkola ma tendencję spadkową. W ciągu ostatnich trzech lat dzieci uczęszczających do placówki jest o kilka – kilkanaście mniej. Wydatki na oświatę i wychowanie w każdym roku rosną, w tym również wydatki z budżetu gminy.

Tabela 8. Liczba uczniów w Szkole Podstawowej i Przedszkolu w Książkach

	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021
Szkoła Podstawowa	314	293	284
Przedszkole	93	89	88

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

Tabela 9. Wydatki na oświatę i wychowanie w latach 2018 – 2020

	2018	2019	2020
Wydatki na oświatę i wychowanie:	4 357 952,36	4 945 560,67	5 042 334,73
w tym wydatki z budżetu gminy	696 142,25	1 265 962,05	1 614 992,01

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

W placówce oświatowej działającej na terenie gminy Książki wśród kadry nauczycielskiej najwięcej etatów stanowią nauczyciele dyplomowani. Aktualne dane dotyczące nauczycieli zatrudnionych w lokalnej szkole z uwzględnieniem kwalifikacji prezentuje poniższa tabela.

Tabela 10. Liczba nauczycieli w Szkole Podstawowej i Przedszkolu wg. aktualnych stopni awansu zawodowego

Szkoła	Stopień awansu zawodowego	Liczba etatów
Szkoła Podstawowa i Przedszkole im. Henryka Sienkiewicza	Nauczyciel stażysta	0
	Nauczyciel kontraktowy	6,5
	Nauczyciel mianowany	6,22
	Nauczyciel dyplomowany	25,46

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

Organizując kształcenie w szkole podejmowane są działania, które będą odpowiadały rzeczywistym potrzebom edukacyjnym dzieci, szczególnie tym które mają specjalne potrzeby edukacyjne.

Tabela 11. Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci w Szkole Podstawowej i Przedszkolu w gminie Książki

Rodzaj zajęć	Liczba dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi korzystających ze wsparcia w poszczególnych latach		
	Rok szkolny 2018/2019	Rok szkolny 2019/2020	Rok szkolny 2020/2021
Zajęcia korekcyjno - kompensacyjne	26, w tym 3 w przedszkolu	38, w tym 5 w przedszkolu	27, w tym 5 w przedszkolu
Zajęcia dydaktyczno – wyrównawcze	105	121	94
Nauczanie indywidualne	2	2	3
Indywidualizowana ścieżka kształcenia	2	5	3
Rewalidacja	11	12	15, w tym 5 w przedszkolu
Logopedia	27, w tym 15 w przedszkolu	22 w przedszkolu	20 w przedszkolu
Wsparcie psychologiczne	16	23	25
Zajęcia rozwijające kompetencje emocjonalno – społeczne	7, w tym 3 w przedszkolu	12, w tym 3 w przedszkolu	0
Zajęcia rozwijające uzdolnienia	22	15	184, w tym 60 w przedszkolu
Zajęcia rozwijające umiejętności uczenia się	0	5	0
Inne zajęcia o charakterze terapeutycznym	24	0	0
Nauczyciel wspomagający	0	0	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

W marcu 2020 roku w Szkole Podstawowej i Przedszkolu im. H. Sienkiewicza w Książkach zakończono projekt pn: „Szkoła Przyszłości w Książkach” realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Celem głównym projektu była poprawa efektywności i jakości kształcenia uczniów w Szkole Podstawowej

w Książkach. W ramach projektu realizowane były zajęcia pozalekcyjne w zakresie TIK, przedmiotów matematyczno-przyrodniczych i języków obcych, realizacji procesu indywidualizacji pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz nauczania opartego na metodzie eksperymentu w zakresie przedmiotów przyrodniczych i matematyki. Zakupiono sprzęt elektroniczny w postaci dywanu interaktywnego, tablic interaktywnych, laptopów, notebooków i projektorów oraz wyposażenie pracowni przyrodniczej, biologicznej, chemicznej i fizycznej. Ponadto zakupiono pomoce i programy edukacyjne do prowadzenia zajęć socjoterapeutycznych, logopedycznych, dydaktyczno - wyrównawczych oraz korekcyjno - kompensacyjnych. Elementem kompatybilnym do podejmowanych działań z uczniami było szkolenie nauczycieli podnoszące ich kompetencje.

W 2020 roku gmina Książki przystąpiła również do Programu Powszechnej Nauki Pływania „Umiem Pływać 2020”. Program adresowany był do uczniów szkół podstawowych z klas I – III i zakładał systematyczny i powszechny udział dzieci w zajęciach sportowych z zakresu nauki pływania. Program realizowany był ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki przy współudziale Kujawsko-Pomorskiego Związku Pływackiego, obejmował 20 godzin lekcyjnych nauki pływania po 2 godziny w tygodniu. Z programu skorzystało 30 dzieci.

1.6. Kultura, sport i rekreacja

Zaplecze aktywności kulturalnej stanowią **Gminna Biblioteka Publiczna w Książkach** oraz **Gminny Ośrodek Kultury w Książkach**, który realizuje zadania w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury na terenie gminy Książki. Do podstawowych zadań Ośrodka należą: edukacja kulturalna dzieci, młodzieży i dorosłych poprzez aktywny udział w zespołach i kołach zainteresowań, rozwijanie zainteresowań amatorską twórczością artystyczną, organizowanie konkursów w różnych dziedzinach, sprawowanie mecenatu nad twórczością artystyczną, promocją twórców kultury z terenu gminy, organizowanie kulturalnej rozrywki/zabaw dyskotek itp.

Przy Gminnym Ośrodku Kultury w Książkach działają:

- Zespół wokalny „Książkowianka”,
- Klub Seniora,
- Klub rękodzieła artystycznego „Węzełek”,
- Kółko plastyczne,
- Klub aerobiku i tańca Zumbi,
- Grupa cyrku dziecięcego,
- Kółko nauki gry na gitarze,
- Kółko taneczne dla dzieci.

W 2020 roku GOK we współpracy ze Stowarzyszeniem Młodzi Duchem zorganizował warsztaty rękodzieła artystycznego w ramach projektu „Kanzashi szansą na lepsze jutro”, natomiast w współpracy z Fundacją Ekspert Kujawy przeprowadzono warsztaty komputerowe dla seniorów 65+. Podczas ferii zimowych w GOK zorganizowano zajęcia dla dzieci i młodzieży m.in. zajęcia plastyczne, gry i zabawy integracyjne, wyjazdy do kina, wyjazd do Muzeum Etnograficznego w Toruniu, bal przebierańców. Od wielu lat GOK jest organizatorem Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy, uczestniczy i pomaga w organizacji uroczystości patriotycznych, dożynek gminnych i powiatowych, festynów sołeckich. W ramach prowadzonej działalności mieszkańcy mogą korzystać z pracowni komputerowej. W budynku GOK znajduje się Regionalna Izba Pamięci, gdzie gromadzone są materiały związane z historią naszej Gminy.

Gmina Książki realizuje projekt „Remont Gminnego Ośrodka Kultury wraz z zagospodarowaniem terenu przyległego na cele rekreacyjno-szkoleniowe”. Przedmiotem projektu jest remont Gminnego Ośrodka Kultury, w tym sali widowiskowej. Inwestycja obejmuje również zagospodarowanie terenu przyległego, w tym odnowienie placu zabaw. Projekt realizowany jest w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko – Pomorskiego na lata 2014 – 2020. Realizacja w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Książki do 2023 roku.

Gminna Biblioteka Publiczna w Książkach – główne zadania to gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych, bez względu na ich formę, służących zaspakajaniu potrzeb informacyjnych, edukacyjnych, samokształceniowych i kulturalnych środowiska lokalnego, obsługa użytkowników a przede wszystkim: udostępnianie zbiorów na miejscu i wypożyczanie na zewnątrz oraz prowadzenie wypożyczeń między bibliotecznymi, organizowanie czytelnictwa i udostępnianie materiałów bibliotecznych ludziom chorym, starszym i niepełnosprawnym, organizowanie różnego typu zajęć popularyzujących książkę, czytelnictwo, kulturę i wiedzę w oparciu o dostępne zbiory, tworzenie i udostępnianie komputerowych baz danych – faktograficznych, katalogowych, bibliograficznych, doskonalenie, stosownie do wymogów współczesności, form i warsztatu pracy bibliotecznej, podejmowanie innych działań dla zaspokojenia potrzeb społeczności lokalnej gminy i realizacji ogólnokrajowej polityki bibliotecznej, współdziałanie z innymi bibliotekami, innymi instytucjami kultury, placówkami oświatowymi, archiwami, muzeami, organizacjami, stowarzyszeniami oraz innymi podmiotami w zakresie rozwijania i zaspokajania potrzeb czytelniczych, oświatowych, edukacyjnych i kulturalnych społeczeństwa.

Realizowane programy w lokalnej bibliotece to:

➤ **Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa**

W ramach otrzymanej dotacji zakupiono nowości wydawnicze oraz usługę dostępu do publikacji elektronicznych (8 kodów do Legimi - bazy audiobooków i ebooków).

➤ **Kraszewski. Komputery dla bibliotek 2020** – Program Instytutu Książki.

W ramach przyznanego dofinansowania zakupiono:

7 komputerów przenośnych z myszkami i słuchawkami bezprzewodowymi, 7 czytników książek elektronicznych, 2 czytniki kodów kreskowych, urządzenie wielofunkcyjne, 2 pamięci przenośne USB, dysk zewnętrzny.

Czytniki książek elektronicznych są wypożyczane czytelnikom wraz z kodami dostępu do Legimi. Z komputerów użytkownicy biblioteki mogą korzystać w czytelni biblioteki. Będą one także służyć do przeprowadzania szkoleń.

➤ **Mała książka - wielki człowiek** – projekt Instytutu Książki.

Cel akcji to zachęcić rodziców do odwiedzania bibliotek i codziennego czytania z dzieckiem. Każde dziecko w wieku 3-6 lat odwiedzające bibliotekę otrzymywało w prezencie Wyprawkę Czytelniczą.

➤ **Mamo wyjdź z domu!**

Projekt organizowany przez grupę nieformalną Lokalny Klub Mam i Gminną Bibliotekę Publiczną w Książkach. Spotkania w ramach projektu miały na celu integrację mam z terenu gminy Książki, poszerzenia ich wiedzy na temat szczepień, zwiększenie umiejętności w zakresie zajęć sensorycznych dla dzieci, a także ułatwienie mamom dostępu do kultury. Projekt dofinansowany ze środków programu "Działaj Lokalnie" Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności realizowanego przez Akademię Rozwoju Filantropii w Polsce oraz Ośrodek Działaj Lokalnie Stowarzyszenia Kuźnia

Inicjatyw Lokalnych w Lisewie.

W gminie Książki działa **7 świetlic wiejskich** - Blizienko, Blizno, Brudzawki, Łopatki, Osieczek, Szczuplinki, Zaskocz, które odgrywają znaczącą rolę w integracji społeczności lokalnej. Sołectwa każdego roku uchwalają wniosek o przeznaczeniu środków funduszu sołectkiego na kolejny rok budżetowy. W ramach zaplanowanych środków organizowane są w sołectwach spotkania z okazji m.in. Dnia Kobiet, Dnia Dziecka, dożynki wiejskie, pikniki rodzinne, bale karnawałowe. Spotkania są okazją do integracji społeczności lokalnej i wymiany doświadczeń. Świetlice wiejskie są na bieżąco utrzymywane oraz wykonywane są najpilniejsze remonty: malowane są pomieszczenia świetlicy, remontowane łazienki. W ramach funduszu sołectkiego kupowane jest również potrzebne wyposażenie do świetlic. Na zewnątrz układana jest kostka brukowa, sadzone kwiaty oraz budowane zadaszenia. Sołectwa dbają o teren przy świetlicach wiejskich, bo jest to główne miejsce w którym mogą spotykać się mieszkańcy wsi. Od 2021 roku z zaplecza świetlic korzystają również inne podmioty m.in. Kluby Seniora.

W ramach projektu **„Utworzenie Centrum Aktywnego Wypoczynku i Sportów Wodnych w Gminie Książki”**, trzy największe jeziora położone na terenie gminy w miejscowościach Osieczek, Łopatki i Blizno stały się atrakcyjnym miejscem wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców gminy i okolic. Centrum, aktywnego wypoczynku i sportów wodnych posiada następującą infrastrukturę:

1. Wypożyczalnia sprzętu wodnego: kajaki, rowery wodne, żaglówki.
2. Budynek sanitarny.
3. Budynek edukacyjno-szkoleniowy.
4. Obszar rekreacji: boisko do siatkówki, stoły betonowe do gry w tenisa, miejsce na ognisko, ławo stoły, altanka z pokryciem dachowym.
5. Miasteczko wodne pływające na wodzie.
6. Ogólnodostępna plaża.

W 2020 roku na terenie gminy zakończono inwestycje pn. **„Utworzenie Międzypokoleniowego Parku Przyrodniczo – Edukacyjnego w Książkach”**. Projekt miał na celu zwiększenie atrakcyjności regionu oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Teren po dawnym basenie p.poż. został zaadaptowany na potrzeby społeczności gminy w zakresie stworzenia miejsca przeznaczonego na rozrywkę i relaks. Zmiana w zagospodarowaniu terenu polegała na wykonaniu małej architektury, zamontowano nowe urządzenia oraz dokonano nasadzeń roślin i krzewów.

1.7. Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać sami, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest zapobieganie powyższym sytuacjom przez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia oraz integracji ze środowiskiem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach jest jednostką budżetową Gminy, która realizuje zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, zadania własne oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej wynikające z ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Tut. Ośrodek realizuje również zadania nałożone innymi ustawami, w tym: świadczenia rodzinne, zasiłek dla opiekunów, fundusz alimentacyjny, świadczenie wychowawcze

tw. 500 plus, dodatki mieszkaniowe, energetyczne oraz pomoc materialna o charakterze socjalnym dla uczniów. przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, wspieranie rodziny, obsługa rządowego programu Karta Dużej Rodziny, zadania z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi. GOPS w Książkach prowadzi również punkt wydawania żywności. Powyższe zadania realizowane są przez zatrudnioną w Ośrodku kadrę. Szczegółową strukturę zatrudnienia w latach 2018 – 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Liczba pracowników zatrudnionych w GOPS w Książkach

Wyszczególnienie	2018	2019	2020
Liczba zatrudnionych pracowników ogółem	12	12	12
Liczba pracowników socjalnych	3	3	3
Liczba mieszkańców przypadająca na 1 pracownika socjalnego	1.419	1.408	1.394
Liczba asystentów rodziny	1	1	1
Liczba rodzin objętych opieką asystentów rodziny	15	14	14
Liczba pracowników wykonujących usługi opiekuńcze	2	2	2
Liczba pozostałych pracowników merytorycznych, w tym kierownik i główny księgowy	6	6	6
Liczba pracowników w wyższym wykształceniu	8	8	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Książkach

Kadra systematycznie w każdym roku bierze udział w szkoleniach doskonalących umiejętności na zajmowanym stanowisku.

Na w/w wymienione zadania realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach systematycznie z roku na rok wzrasta kwota wydatkowanych środków finansowych. Zwiększone wydatki są ściśle powiązane z realizacją nowych zadań, ale również ze zmianą przepisów prawa, w zakresie kwalifikowania się do świadczeń np. wychowawczych, od 2019 na każde dziecko bez względu na dochód rodziny. Świadczenia przyznane i wypłacane w tut. Ośrodka są finansowane z dwóch źródeł tj. ze środków budżetu państwa z przeznaczeniem na zadania zlecone i własne oraz ze środków samorządowych na zadania własne. Wydatki na wszystkie zadania realizowane przez tut. Ośrodek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2018 – 2020 – wszystkie zadania realizowane przez GOPS w Książkach

	2018	2019	2020
Wydatki na pomoc społeczną – wszystkie zadania realizowane przez GOPS	6.202.786,50	6.772.440,82	7.473.404,85
W tym wydatki z	887.176,75	1.027.055,13	1.028.708,28

budżetu gminy			
---------------	--	--	--

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Ksiązkach

Szczegółowe wydatki na zadania realizowane przez GOPS w Ksiązkach w zakresie pomocy społecznej w poszczególnych latach przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1. Szczegółowy zakres wydatków w zakresie pomocy społecznej

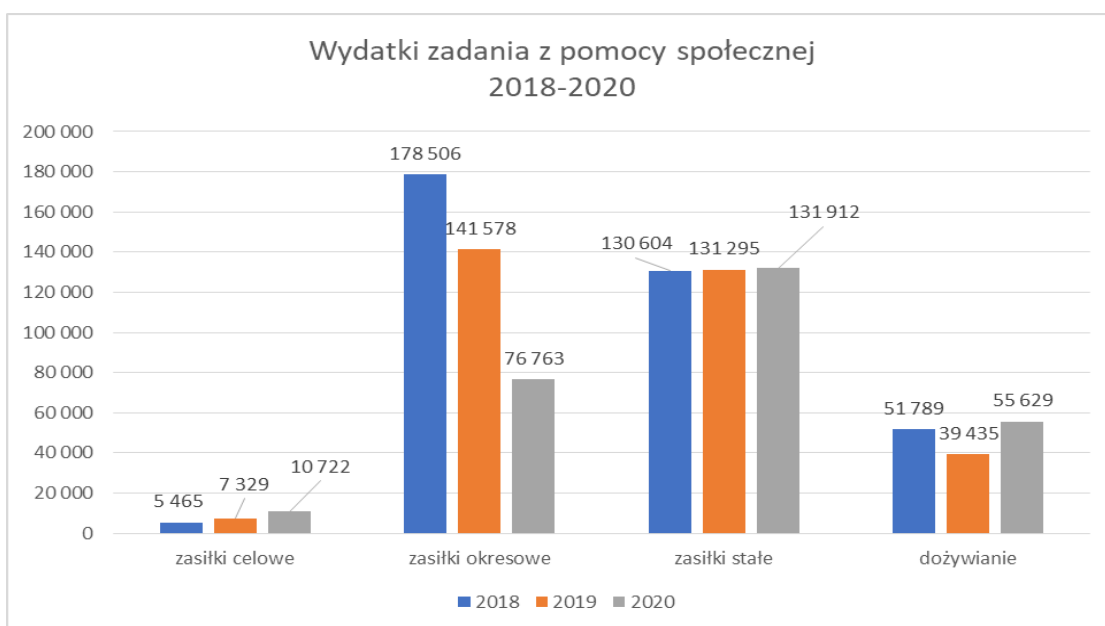

Tabela 14. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Książki

	2018	2019	2020
Liczba mieszkańców w gminie	4257	4223	4182
Liczba rodzin objętych pomocą społeczną	110	104	94
Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną	316	250	192
Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w ogóle mieszkańców gminy	3,79	3,22	2,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Ksiązkach

Z analizy powyższego wykresu i tabeli wynika, że zdecydowanie spada liczba osób korzystających z pomocy społecznej w formie zasiłków okresowych, a co za tym idzie zdecydowanie zmniejszyły się wydatki na zasiłki okresowe. Zwiększyły się zaś wydatki na zasiłki celowe, w tym m.in. zasiłki celowe specjalne tj. zasiłki, z których mogą skorzystać osoby przekraczające kryterium dochodowe uprawniające do pomocy, a u których występuje jedna z niżej wymienionych przesłanek. Na podobnym poziomie kształtują się wydatki na zasiłki stałe.

Największe wydatki, które systematycznie rosną są związane z odpłatnością gminy za pobyt mieszkańców w domach pomocy społecznej. W 2018 roku gmina na ten cel przeznaczyła 291.389 zł, w 2019 – 311.689 zł, a w 2020 – 301.356 zł. Żeby osoby, jak najdłużej mogły pozostać w środowisku lokalnym, gmina realizuje zadanie – świadczenie usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach samodzielnie realizuje w/w zadanie, zatrudniając opiekunki środowiskowe – 2 etaty w ramach prac interwencyjnych oraz umowa zlecenie. Realizacja usług opiekuńczych pochłonęła wydatki w wysokości 68.935 zł w 2018 r., 99.240 zł w 2019 r. i 94.507 w 2020 r. W br. GOPS realizuje projekt „Świadczenie usług opiekuńczych w zakresie opieki w miejscu zamieszkania dla osób z gminy Książki”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych i społecznych świadczonych w gminie Książki, woj. Kujawsko – pomorskie dla 10 osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w okresie od 01.07.2021 do 30.06.2022 r. oraz przeszkolenie 2 osób, u których nastąpi zwiększenie umiejętności opiekuńczych.

Tabela 15. Powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach.

Powód trudnej sytuacji życiowej	GOPS Książki		
	Liczba rodzin objętych pomocą		
	2018	2019	2020
Ubóstwo	70	53	40
Sieroctwo	0	0	0
Bezdomność	1	1	0
Potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność	19	9	6
Bezrobocie	72	59	47
Niepełnosprawność	47	41	51
Długotrwała lub ciężka choroba	53	40	52
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych	33	17	16
Przemoc w rodzinie	2	1	0
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0
Alkoholizm	9	9	8
Narkomania	0	0	0
Trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	0	1	0
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0	0
Zdarzenie losowe	0	0	0
Sytuacja kryzysowa	0	0	0

Kłęska żywiotowa lub ekologiczna	0	0	0
----------------------------------	---	---	---

ródło: sprawozdanie MPIPS

Analizując dane z lat 2018 – 2020 wynika, że liczba rodzin / osób korzystających z pomocy społecznej systematycznie spada. Wśród najczęstszych powodów kwalifikujących do pomocy w formie pieniężnej lub niepieniężnej są bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała lub ciężka choroba oraz bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach realizuje również zadania z zakresu świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego, świadczenia wychowawczego, dodatków mieszkaniowych i energetycznych, stypendiów szkolnych oraz Karta Dużej Rodziny. Poniżej przedstawiona krótka charakterystyka realizacji świadczeń w 2020 roku, w tym m.in. liczba wydanych decyzji, wydatki.

Świadczenia rodzinne w 2020 roku:

- Liczba wydanych decyzji - 327
- Kwoty wypłaconych świadczeń:
 - ✓ Zasiłki rodzinne wraz z dodatkami – 529 397,49zł.
 - ✓ Świadczenie pielęgnacyjne – 639 773,00zł.
 - ✓ Zasiłek pielęgnacyjny – 321 386,00zł.
 - ✓ Specjalny zasiłek opiekuńczy – 7 440,00zł.
 - ✓ Zasiłek dla opiekuna – 1 240,00zł.
 - ✓ Jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka – 28 000,00zł.
 - ✓ Świadczenie rodzicielskie – 117 361,00zł.
 - ✓ Jednorazowe świadczenie „Za życiem” – 4 000,00zł.

Fundusz alimentacyjny w 2020 roku:

- Liczba wydanych decyzji - 14
- Kwota wypłaconych świadczeń - 87 950,00zł.

Świadczenia wychowawcze w 2020 roku:

- Liczba rodzin uprawnionych do świadczenia – 397
- Kwota wypłaconych świadczeń – 3 884 773,80zł.

Świadczenia „Dobry start” w 2020 roku

- Liczba przyznanych świadczeń - 492
- Kwota wypłaconych świadczeń – 147 600,00zł.

Dodatek mieszkaniowy w 2020 roku:

- Kwota wypłaconych dodatków – 60.898,07 zł

Dodatek energetyczny w 2020 roku:

- Kwota wypłaconych dodatków – 734,91zł.

Stypendia szkolne w 2020 roku:

- Kwota wypłaconych stypendiów – 94 140,40zł.
- Kwota wypłaconych zasiłków szkolnych, w związku z wystąpieniem zdarzenia losowego – 2 000,00zł.

1.8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku.⁴

Na terenie gminy Książki funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej. Do organizacji działających na terenie Gminy należą m.in.:

1. Stowarzyszenie Wspólnie Możemy Więcej – realizowane projekty:

- „Usługi zapobiegające odizolowaniu rodzin ze specjalnymi potrzebami od społeczności lokalnej w Gminie Książki” realizowany w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju Obszaru Ziemi Wąbrzeskiej na lata 2016-2022. Projekt współfinansowany jest z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Osi priorytetowej 11 Rozwój Lokalny Kierowany przez Społeczność, Działanie 11.1 Włączenie społeczne na obszarach objętych LSR Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020. Okres realizacji (2020 r. -2021 r.). Liczba osób korzystających ze wsparcia – 26. Kwota przeznaczonych środków finansowych przez gminę na realizację zadania publicznego – 2.800,00 zł.
- „Aktywizacja społeczno-zawodowa mieszkańców Gminy Książki” – projekt jest współfinansowany z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Osi priorytetowej 11. Rozwój lokalny Kierowany przez Społeczność Działania 11.1 Włączenie Społeczne na obszarach objętych LSR Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, okres realizacji – 2021 r.
- Organizacja zajęć terapii integracji sensorycznej - okres realizacji – rok 2021 r., liczba uczestników – 9. Kwota przeznaczonych środków finansowych przez gminę na realizację zadania publicznego – 7.200,00 zł.

2. Fundacja „Zielona Dolina” - realizuje projekty, działania skierowane do osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie, w tym. m.in. niepełnosprawnych, bezrobotnych.

Rada Gminy corocznie uchwała „Roczny program współpracy gminy Książki z organizacjami pozarządowymi i podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”. W ramach programu corocznie przeznaczana jest pewna pula środków na działania publiczne na rzecz mieszkańców gminy.

Tabela 16. Działania publiczne w ramach współpracy gminy Książki z organizacjami pozarządowymi w latach 2018 - 2020

Lp.	Organizacja	Nazwa zadania	Kwota przyznanych środków		
			2018	2019	2020
1.	Gminny Klub Sportowy „ZRYW” Książki	Wspieranie i upowszechnianie kultury fizycznej i sportu	22.000,00	22.000,00	25.000,00

⁴ <https://poradnik.ngo.pl/>

2.	Stowarzyszenie Kuźnia Inicjatyw Lokalnych w Lisewie	Wspieranie zadań z zakresu aktywizacji i integracji społecznej dzieci, młodzieży i seniorów	-	6.000,00	7.000,00
3.	Stowarzyszenie Wspólnie Możemy Więcej	Wspieranie organizacji pozarządowych	-		8.000,00
SUMA			22.000,00	28.000,00	40.000,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Książki

2. Diagnoza problemów społecznych na terenie gminy Książki

W 2020 roku na zlecenie gminy Książki, firma Krajowy Ośrodek Kształcenia Administracyjnego przeprowadziła diagnozę problemów społecznych na terenie gminy Książki. Zakres prac badawczych odnosił się do zdiagnozowania następujących problemów:⁵

- ✓ **„Problemu alkoholowego (alkoholizmu)** – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁶. Problem alkoholowy jest jednym z najpoważniejszych i najpowszechniejszych problemów społeczeństwa polskiego, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w niniejszej diagnozie.
- ✓ **Problemu narkotykowego (narkomania i dopalacze)** – według ustawy z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁷, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich”. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, skala problemu wśród dorosłych mieszkańców, dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy.
- ✓ **Problemu nikotynowego (nikotynizm)** – który jest nałogiem wywołanym przez dwa podstawowe, wzajemnie oddziałujące na siebie uzależnienia: farmakologiczne uzależnienie od nikotyny (związane z koniecznością utrzymania odpowiednich jej stężeń w surowicy krwi) oraz uzależnienie behawioralne (złożone, zależące od czynników psychologicznych, środowiskowych, kulturowych i społecznych). Zespół uzależnienia jest zaburzeniem zdrowotnym i charakteryzują go specyficzne objawy, które zostały opisane w Klasyfikacji Chorób Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10, gdzie wyodrębniono kategorię F-17: Zaburzenia psychiczne i zaburzenia zachowania spowodowane paleniem tytoniu⁸. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia oraz dostępności nikotyny dla dzieci i młodzieży szkolnej na terenie gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców Gminy Książki

⁵ Diagnoza problemów społecznych Gminy Książki 2020, s. 5-6

⁶ T. Pilch, Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, str. 92.

⁷ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz.U. 2019 poz. 852).

⁸ Źródło: <http://morawica.com.pl/nikotyina> (dostęp 01.11.2020).

- ✓ **Problem przemocy** - ten rodzaj przemocy często określany jest także mianem, „przemocy w rodzinie”. W polskim porządku prawnym charakterystykę i definicję zjawiska przemocy w rodzinie zawiera Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. „O przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie”⁹. Wskazano w niej, iż za „przemoc w rodzinie” uważa się jednorazowe lub powtarzające się wielokrotnie „umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste” członków danej rodziny lub osób wspólnie zamieszkujących i gospodarujących ze sprawcą tego rodzaju zachowań. Podobną charakterystykę tego zjawiska zawarto w Kodeksie Karnym (art. 207 K.K.), w którym istnieje pojęcie „znęcania się” fizycznego lub psychicznego nad osobą najbliższą lub „inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny”¹⁰. Charakterystyczną cechą przemocy w rodzinie jest wykorzystanie przez sprawców tego rodzaju zachowań, posiadanej siły i dominacji nad innymi członkami rodziny, w celu podporządkowania ich i zmuszenia do określonych zachowań. Z tego powodu osobami doznającymi przemocy są najczęściej osoby, które w strukturze danej rodziny są zależne od swych opiekunów lub bliskich.
- ✓ **Ubóstwo** - zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych do zaspokajania potrzeb życiowych jednostki lub rodziny
- ✓ **Niepełnosprawność** – definiujemy ją jako brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu”¹¹.

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców względem wybranych problemów społecznych: problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego oraz zjawiska przemocy. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie czterech komplementarnych badań, zrealizowanych wśród dwóch grup społecznych: dorosłych mieszkańców gminy oraz uczniów szkół zlokalizowanych w Gminie Książki.

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach czerwiec – październik 2020 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 240 osób (100 mieszkańców, 131 uczniów szkół oraz 9 sprzedawców alkoholu). Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

2.1. Charakterystyka grupy badawczej

Grupa badawcza obejmowała:

- 100 mieszkańców
- 9 sprzedawców alkoholu
- 131 uczniów szkoły podstawowej

„W badaniu diagnozującym problemy społeczne w Gminie Książki wzięło udział 100 dorosłych mieszkańców. 54% badanej próby stanowiły kobiety, zaś 46% mężczyźni. Największą część badanej próby stanowiły osoby w wieku 36-45 lat (24%). Kolejne 22% to grupa w wieku

⁹ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. 2020 poz. 218).

¹⁰J. Polanowski, Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, Wydawnictwo Edukacyjne „Parpamedia”, Warszawa 1999, s. 21.

¹¹ Diagnoza problemów społecznych Gminy Książki, 2020.

26-35 lat oraz 19% stanowiły osoby w wieku 46-55. Ankietowani w wieku 56- 65 lat to 15% ogółu badanych, natomiast do 25 lat 12% ogółu respondentów. Dodatkowo pewien odsetek 8% to osoby powyżej 65 lat. 38% mieszkańców w gminie twierdzi, że ma wykształcenie średnie lub pomaturalne, 29% ankietowanych posiada wykształcenie zawodowe, kolejne 22% osób wykształcenie wyższe, zaś 11% wykształcenie podstawowe. 42% ankietowanych zatrudniona jest w przedsiębiorstwach prywatnych, jako pracownicy. Natomiast po 13% osób prowadzi działalność gospodarczą lub są to osoby bezrobotne. W instytucjach publicznych (rządowych lub samorządowych) (9%). 12% stanowią renciści i emeryci, a 11% to rolnicy. Pozostałe 9% ankietowanych pracuje w instytucji publicznej rządowej bądź samorządowej. 25% respondentów oceniło pozytywnie swoją sytuację materialną, natomiast 49% wskazało odpowiedź „ani dobrze, ani źle”, z kolei 5% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „bardzo dobrze”. Swoją sytuację jako złą deklaruje 16%, oraz bardzo złą – 5%. Większość badanych to osoby zamężne/żonate (65%). Osoby stanu wolnego stanowiły 22% badanej społeczności, 7% to wdowcy/wdowy, a kolejne 6% to osoby rozwiedzione¹².

2.2. Badane problemy społeczne

Pierwsze pytanie, które dotyczyło problemów społecznych w gminie dotyczyło oceny aktualnych warunków życia w gminie przez osoby ją zamieszkujące. Ankietowani w większości przyznawali, iż są one średnie – takiej odpowiedzi udzieliło 36% osób. 18% badanych wskazało odpowiedź „dobre”, a 25% - raczej dobre. Kolejno 12% osób twierdzi, iż są one bardzo dobre. Łącznie negatywnie oceniło je 9% mieszkańców, w tym 6% osób wskazało odpowiedź „raczej złe”, 2% osób „złe”, a kolejne 1% badanych zaznaczyło odpowiedź „bardzo złe”.

Następnie ankietowanych poproszono o wskazanie głównych przyczyn problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Większość mieszkańców, jako przyczynę wskazała alkoholizm (61%), ubóstwo (41%) oraz przemoc w rodzinie (35%). Ankietowani kolejno zaznaczyli odpowiedź: niezaradność życiowa (39%), bezrobocie (32%) oraz długotrwała lub ciężka choroba.¹³

2.2.1. Uzależnienia – alkohol, papierosy, dopalacze, narkotyki

Problemy związane z nadużywaniem alkoholu wpływają niekorzystnie na jednostkę, ale również konsekwencje ponosi cała rodzina, otoczenie. Nadużywanie alkoholu powoduje wiele szkód, dlatego tak ważne wydają się działania profilaktyczne, w zakresie zapobiegania problemom alkoholowym. Do najważniejszych problemów alkoholowych wymienianych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych należą:

- szkody występujące u osób pijących,
- szkody występujące u członków rodzin alkoholowych,
- alkoholowa dezorganizacja środowiska pracy,
- naruszenie prawa i porządku publicznego,
- naruszenie prawa związane z obrotem alkoholem

Rada Gminy w Książkach przeciwdziałając uzależnieniu od alkoholu i narkotyków i jego skutkom przyjmuje uchwałę do realizacji Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Program uchwalany jest na rok.

¹² jw.

¹³ jw.

Aktualnie obowiązujący został przyjęty uchwałą Nr XXII/196/20 Rady Gminy w Książkach z dnia 30 grudnia 2020 roku.

Głównym celem programu jest ograniczanie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania alkoholu i innych środków psychoaktywnych poprzez podnoszenie świadomości i wiedzy mieszkańców Gminy oraz prowadzenie działań związanych z profilaktyką uzależnień.

Cele szczegółowe programu:

1. Monitorowanie specyfiki problemów alkoholowych i narkomanii na terenie Gminy oraz potrzeb uzależnionych i ich rodzin w zakresie pomocy w ich rozwiązywaniu.
2. Zwiększenie świadomości wśród dzieci, młodzieży i dorosłych na temat uzależnienia od alkoholu i narkotyków.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii zmierzającej do:
 - 1) Zmniejszenie ilości alkoholu wypijanego przez młodzież;
 - 2) Zmniejszenie nowych przypadków uzależnienia;
 - 3) Ograniczenie rozmiarów uszkodzeń zdrowia spowodowanych używaniem alkoholu i narkotyków.
4. Zmniejszenie udziału osób nietrzeźwych i uzależnionych wśród przyczyn naruszenia prawa i porządku w szczególności z grup podwyższonego ryzyka.
5. Organizowanie terapii dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków oraz członków ich rodzin.
6. Organizowanie alternatywnych miejsc twórczego spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży w szczególności z grup podwyższonego ryzyka.
7. Krzewienie trzeźwości i abstynencji oraz promocja zdrowego stylu życia.
8. Zmiana postaw rodziców wobec picia alkoholu przez dzieci i młodzież oraz zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców.

Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Książki w latach 2018 – 2020

	2018	2019	2020
Liczba osób, z którymi przeprowadzono rozmowy motywujące	8	5	3
Liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	3	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Książkach

Łączna wartość sprzedanego alkoholu na terenie gmin Książki w latach 2018 – 2020

Wartość sprzedanego alkoholu od kilku lat utrzymuje się na podobnym poziomie.

Punkty sprzedaży napojów alkoholowych na terenie gminy Książki w 2018 – 14, w latach 2019 – 2020 – 12.

Do głównych działań ukierunkowanych na przeciwdziałanie uzależnieniom w gminie Książki należy prowadzenie świetlicy środowiskowej, działającej w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach oraz prowadzenie Punktu Konsultacyjnego. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dofinansowuje również warsztaty i spektakle profilaktyczne dla uczniów, szkolenia dla członków GKRPA oraz Zespołu Interdyscyplinarnego.

Tabela 18. Liczba osób korzystających z pomocy świetlicy środowiskowej oraz punktu konsultacyjnego w latach 2018 – 2020

	2018	2019	2020
Punkt Informacyjno - Konsultacyjny			
Liczba konsultacji	61	70	37
Liczba osób korzystających	7	10	6
Świetlica środowiskowa			
Liczba dzieci	13	11	9

Źródło: Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Książkach

W ramach diagnozy problemów społecznych w gminie Książki, pierwszym diagnozowanym problemem społecznym był problem alkoholowy oraz nikotynowy.

„Na początek, ankietowanych poproszono o wskazanie, jak często piją alkohol. Niepokojący jest fakt, iż 5% respondentów przyznało, że spożywa alkohol codziennie, 17% pije kilka razy w tygodniu. Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 27% osób, również 32% kilka razy w roku. Należy zwrócić uwagę, iż 19% osób przyznało, że nie pije w ogóle alkoholu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w gminie jest dość powszechny lecz umiarkowany. Ankietowani, którzy przyznali, iż spożywają alkohol, najczęściej sięgają po: piwo (44,44%), wino (39,51%), wódkę (25,93%), nalewki (7,41%), likiery (6,17%), alkohol własnej roboty (2,47%), czy też alkohol spoza legalnego źródła (1,23%). Dodatkowo 2,47% mieszkańców wybrało: „inne, jakie?”, lecz nie podali przykładów. Mieszkańcy sięgają po alkohol najczęściej dla towarzystwa (35,80%), bo lubią jego smak (34,57%), dla lepszej zabawy (20,99%), pod wpływem znajomych (19,75%), z braku konkretnego powodu (17,28%), by zapomnieć o problemach (13,58%), lub by złagodzić stres (11,11%). Pozostali ankietowani (7,41%), sięgają po alkohol aby zmniejszyć objawy kaca. Dodatkowo, można zauważyć, że dorośli mieszkańcy gminy najczęściej spożywają alkohol w domu (60,49%), u znajomych (41,98%), w pubie/restauracji/kawiarni (12,35%), na świeżym

powietrzu (8,64%), pod sklepem (2,47%) oraz w pracy (1,23%). Jeśli chodzi o skalę spożycia alkoholu w gminie, to 24% mieszkańców przyznało, iż na przestrzeni ostatnich lat, spożycie alkoholu wzrasta. 29% ankietowanych stwierdziło, że spożycie alkoholu jest stałe, zaś 9% , że maleje. 38% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie. W dużej części przypadków, niestety nierozłącznym dodatkiem dla osób, które spożywają alkohol są papierosy. W Gminie Książki, aż 69% stwierdziło, że nigdy nie paliło – jest to bardzo zadowalający wynik, natomiast 22% robi to codziennie. Poszczególne osoby palą kilka razy w miesiącu (2%) lub kilka razy w tygodniu (3%) oraz kilka razy w roku pali 4% osób.

Problem alkoholowy z perspektywy dzieci i młodzieży z terenu gminy Książki

Chłopcy w 75,41% oraz dziewczęta w 87,14% przypadków, nigdy nie próbowali alkoholu. Odpowiedzi były podobne również wśród uczniów, którzy stwierdzili, że próbowali kiedykolwiek spożywać alkohol, bowiem wynik wyniósł wśród 24,59% chłopców oraz 12,86% u dziewczynek. Uczennice, które miały już kontakt z alkoholem przyznają, iż po raz pierwszy próbowały tej substancji w wieku 8-10 lat (22,22%), następnie w wieku 11-13 lat (44,44%), 14-16 lat (22,22%) oraz z wieku 17 lat i więcej (11,11%). Chłopcy, którzy odpowiedzieli, że kiedykolwiek próbowali alkoholu rozpoczęli spożywanie alkoholu w wieku 8-10 lat (13,33%) oraz kolejno w wieku 11-13 lat (66,67%), 14-16 lat (13,13%) oraz w wieku 17 lat i więcej (6,67%). Na pytanie, w jaki sposób uczniowie otrzymali alkohol, 42,11% chłopców oraz 50% dziewczynek odpowiedziało, że zostali przez kogoś poczęstowani, oraz podkradło alkohol rodzicom (15,79% chłopców, 40% dziewczynek). Dodatkowo uczniów, którzy mieli już kontakt z alkoholem zapytano, czy ich rodzice wiedzą o tym fakcie. Co ciekawe, 66,67% uczniów oraz 77,78% płci męskiej przyznało, że ich rodzice wiedzą o spożywaniu przez nich alkoholu. Pozostałe 33,33% chłopców oraz 22,22% dziewczynek uważa, że ich rodzice nie są świadomi tego faktu. Wraz z piciem alkoholu wiąże się również problem nikotynowy . Pomimo tego, że są to wyroby dozwolone od lat 18, młodzież bezproblemowo może sięgnąć po papierosy. W młodym wieku rozpoczynanie palenia papierosów jest niebezpieczne ponieważ jednostka szybciej się uzależnia oraz ciężiej jest jej zerwać z nałogiem. Papierosy szkodzą przede wszystkim osobie palącej ale również innym osobom w towarzystwie. Uczniowie (40,98%) oraz uczennice (45,71%) Gminy Książki przyznają, że ich rówieśnicy palą papierosy. 45,90% chłopców oraz 41,43% dziewczynek nie wie czy takie zjawisko występuje wśród ich znajomych i rówieśników. Następnie, 13,11% uczniów oraz 12,86% uczennic uważa, że ich rówieśnicy nie palą papierosów. Dodatkowo, 75,41% chłopców oraz 91,43% dziewczynek przyznało że nigdy nie paliło papierosów.

Problem narkotykowy to kolejna kwestia poruszana w niniejszej diagnozie. Celem tego działu było oszacowanie skali zjawiska zażywania substancji psychoaktywnych w Gminie Książki oraz sprawdzenie stanu wiedzy dorosłej społeczności dotyczącej powyższego problemu. Jak wynika z zebranych danych, 92% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych, a 5% zażywało jednokrotnie.

Mieszkańców zapytano również z jakich powodów sięgnęli po substancje psychoaktywne. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi osób ankietowanych. 50% osób odpowiedziało, że pod wpływem znajomych, następnie 37,50% respondentów zaznaczyło odpowiedź, że z ciekawości. Po 25% osób wymieniło kolejno: chęć lepszej zabawy bądź dla towarzystwa. Pozostałe 12,50%, by zapomnieć o problemach lub by złagodzić stres.

95,08% chłopców i 98,57% dziewczynek nigdy nie próbowało substancji psychoaktywnych.

Młodzi mieszkańcy wymieniali również, z jakich powodów młodzi mieszkańcy zażywają narkotyki. Najczęściej było to: chęć zaimponowania innym (33,33% chłopców, 35,66% dziewczynek), ciekawość (22,22% chłopców, 18,88% dziewczynek) oraz presja grupy (10,10% chłopców, 13,29% dziewczynek).¹⁴

2.2.2 Przemoc

Przemoc w rodzinie, zgodnie z ustawową definicją, to wszelkie jednorazowe albo powtarzające się umyślne działania lub zaniechanie, naruszające prawa lub dobra osobiste osób w rodzinie, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą, Przemoc w rodzinie charakteryzuje się przede wszystkim:

- ✓ Intencjonalnością - przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- ✓ Nierównowagą sił,
- ✓ Naruszeniem praw i dóbr osobistych,
- ✓ Powodowaniem cierpienia i bólu,

Wyróżnia się pięć podstawowych form przemocy w rodzinie, przy czym poszczególne formy najczęściej występują w połączeniu z innymi, są to:

✓ **Fizyczna** – najbardziej widoczna i najtrudniejsza do ukrycia, począwszy od szturchania, popychania, ciągnięcia za włosy, uszy, aż po zachowania powodujące ostre urazy fizyczne wymagające hospitalizacji;

✓ **Psychiczna** – najtrudniejsza do uwodnienia, formy to ignorowanie czyichś potrzeb, krytykowanie poglądów, zazdrość, ograniczenie kontaktów z innymi, poniżanie, wyśmiewanie, szantażowanie, groźby;

✓ **Ekonomiczna/materialna** – np. uniemożliwienie podjęcia pracy, dostępu do wspólnych środków finansowych i dóbr materialnych, odbieranie zarobionych pieniędzy, niszczenie własności, niełożenie na utrzymanie rodziny;

✓ **Seksualna** – to przedmiotowe traktowanie drugiej osoby w celu zaspakajania własnych potrzeb seksualnych, zmuszanie do nieakceptowanych przez partnera praktyk i zachowań seksualnych;

✓ **Zaniedbanie** – najczęściej stosowane wobec dzieci

Przemoc w rodzinie jest zjawiskiem złożonym, wieloaspektowym. W gminie Książki zjawiskiem przemocy w rodzinie zajmuje się Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W jego skład wchodzi przedstawiciele Urzędu Gminy Książki, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach, Szkoły Podstawowej i Przedszkola w Książkach, Komendy Powiatowej Policji w Wąbrzeźnie, Prokuratury Rejonowej w Wąbrzeźnie oraz Samodzielnego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Książkach.

Zespół Interdyscyplinarny w Książkach podejmuje działania w ramach procedury „Niebieskiej Karty”. W okresie od 2017r. do 2020r. do Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęły 64 formularze Niebieskich Kart, a tym samym wdrożono

¹⁴ Jw.

procedurę „Niebieskie Karty” i podjęto działania poprzez ustalenie indywidualnych planów działania wobec rodzin, z którymi w późniejszym czasie współpracowano.

Tabela 19. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta”

	2018	2019	2020
Liczba wszczętych procedur	33	10	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Książkach

Ze statystyk policyjnych wynika, że na terenie Gminy Książki przeprowadzona została na przestrzeni lat następująca liczba interwencji domowych, których powodem była awantura domowa w 2018 roku – 51, w 2019 roku – 31 i do października 2020 roku – 23.

Główne kierunki projektowanych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie są ujęte w Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Gminie Książki na lata 2021 – 2025 przyjętego uchwałą nr XXVII/226/21 Rady Gminy w Książkach z dnia 09 czerwca 2021 r.

Problem przemocy to kolejne zagadnienie poruszane w raporcie z diagnozy społecznej Gminy Książki. Ankietowani mieli za zadanie wskazać zachowania, które ich zdaniem można uznać za akty przemocy. Respondenci najczęściej wskazywali m.in. na: bicie (94%), całowanie, dotykanie wbrew woli (84%), zmuszanie do oglądania pornografii (79%), po 72% spoliczkowanie, a także zmuszanie do oddawania pieniędzy. Dodatkowo ankietowani wymienili: grożenie, straszenie (67%), czy też kradzież pieniędzy lub innej własności (51%). Zdaniem mieszkańców, bezpośrednią przyczyną występowania zjawiska przemocy w rodzinie na terenie Gminy Książki jest picie alkoholu (86%), zażywanie narkotyków (37%) i dopalaczy (29%), wykluczenie społeczne (34%), choroby (28%), oraz zażywanie leków (12%).

Osoby doświadczające przemocy najczęściej zaznaczały, iż były ofiarami przemocy psychicznej (53,85%), fizycznej (34,62%), ekonomicznej oraz zaniedbania (po 7,69%). Pozostali mieszkańcy doświadczali przemocy seksualnej (3,85%). Osobami stosującymi przemoc wobec ankietowanych był najczęściej partner/partnerka (46,15%). Kolejno, tata (19,23%), brat (15,38%), dziecko/dzieci oraz siostra po 7,69%. Natomiast dziadkowie oraz mama stanowili po 3,85%. Pewien odsetek (11,54%) ankietowanych, zaznaczyło odpowiedź: „inne osoby, jakie?” wskazując kolejno: obcy ludzie, ojczym lub chuligani. Następnie mieszkańcy zostali zapytani o to, do kogo zwróciliby się w razie problemu przemocy lub zjawiska uzależnienia w rodzinie. Respondenci najczęściej zwróciliby się na Policję (47%), do Ośrodka Pomocy Społecznej (32%) oraz do rodziny (31%). Następnie ankietowani szukali by pomocy w Internecie oraz skorzystali by z telefonu zaufania (po 26%). 22% osób radziłaby sobie sama, a 18% zgłosiłoby się do Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Młodzi respondenci zostali poproszeni o wskazanie sytuacji, które ich zdaniem można nazwać aktem przemocy. Poniżej możemy zaobserwować odpowiedzi wszystkich młodych ankietowanych, najczęściej wybierali: bicie (26,38% chłopców, 17,24% dziewczynek), grożenie i straszenie (17,18% chłopców, 15,23% dziewczynek), czy też zmuszanie do oddawania pieniędzy (11,04% chłopców, 10,92% dziewczynek). Głęboko niepokoi fakt, że 24,59% chłopców oraz 10% dziewczynek przyznało, iż doświadczali kiedykolwiek przemocy. Pozostałe 75,41% uczniów i 90% dziewczynek nigdy nie doświadczyło przemocy. Uczniowie, którzy przyznali, że stosowano wobec nich przemoc zostali poproszeni o wybranie, kto przeciwko nim zastosował ową przemoc. Wobec uczniów płci

męskiej, przemoc najczęściej stosowali koledzy ze szkoły (44,44%), siostra oraz brat (po 16,67%). Dziewczynki przyznały, że najczęściej doznawały przemocy również od szkolnych kolegów (37,50%) oraz od taty i siostry (po 25%). Dodatkowo były to również inne osoby takie jak: dziadkowie oraz nieznajomi.¹⁵

2.2.3 Niepełnosprawność i starość

Postępujące zjawisko starzenia się społeczeństwa wywołuje potrzebę podejmowania działań ukierunkowanych na zapewnienie seniorom godnej i aktywnej starości. Zakłada się, że wszelkie formy pomocy skierowane do seniorów, przyczynią się do najdłuższego pozostawania seniorów w miejscu ich zamieszkania. W związku z tym, niezmiernie istotny jest rozwój środowiskowych form wsparcia, w tym usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osób starszych oraz dzienne domy pomocy lub kluby seniora.

W sytuacji braku możliwości zapewnienia wsparcia w środowisku, należałoby zapewnić seniorowi opiekę w całodobowej placówce, do której należą przede wszystkim domy pomocy społecznej. Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, dom pomocy społecznej jest placówką świadczącą usługi bytowe, opiekuńcze, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu. Ustawa wymienia różne typy domów:

1. Dla osób w podeszłym wieku;
2. Dla osób przewlekle somatycznie chorych;
3. Dla osób przewlekle psychicznie chorych;
4. Dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie;
5. Dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie;
6. Dla osób niepełnosprawnych fizycznie;
7. Dla osób uzależnionych od alkoholu.

W województwie kujawsko – pomorskim funkcjonuje 48 domów pomocy społecznej, w tym 11 dla osób w podeszłym wieku.¹⁶

Dzienne domy pomocy to ośrodki wsparcia świadczące usługi na rzecz osób, które ze względu na wiek, chorobę lub niepełnosprawność wymagają częściowej opieki i pomocy w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych. Świadczą one pomoc w ciągu dnia, w tym oferują posiłki, rehabilitację, zajęcia edukacyjno – kulturalne (np. muzyczne, plastyczne, taneczne) oraz wspólne spędzanie czasu wolnego.¹⁷

Stały rozwój, możliwość realizacji swoich pasji, zdobywanie wiedzy oraz kontakty interpersonalne i międzypokoleniowe pozwalają seniorom pozostać jak najdłużej aktywnym z poczuciem ważności, własnej wartości i chęci do działania. Wśród instytucji edukacyjnych, kulturalnych oraz artystycznych skierowanych do osób starszych najpopularniejszymi są:

- Uniwersytet trzeciego wieku – to placówka dydaktyczna dla osób w podeszłym wieku, której celem jest poprawa jakości życia osób starszych,
- Klub seniora – to ośrodek, który zajmuje się rozwojem życia kulturalnego, oświatowego, towarzyskiego i rekreacyjnego osób starszych. Ma na celu zachęcenie seniorów do aktywnego spędzania czasu, rozwoju pasji i zainteresowań, utrzymania i wzmacniania kontaktów towarzyskich oraz otwierania się na nowe doznania i doświadczenia.

¹⁵ Jw.,

¹⁶ Informator dla seniora, Województwo Kujawsko – pomorskie, Toruń 2015, s. 7-8

¹⁷ Jw., s. 13

Kluby Seniora w gminie Książki

W 2020 roku został przyjęty do dofinansowania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 projekt pn. „Kluby Seniora w Gminie Książki”. W ramach projektu zostały utworzone Kluby Seniora w 4 miejscowościach Gminy (Blizienko, Osieczek, Łopatki, Zaskocz). Okres realizacji projektu maj 2021r. – listopad 2022r. Projekt realizowany jest w partnerstwie z Towarzystwem Rozwoju Gminy Płużnica, gdzie Gmina Książki jest Liderem projektu. Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępu do usług opiekuńczych i społecznych świadczonych w Gminie Książki poprzez kompleksowe usługi realizowane w środowisku lokalnym w tym: funkcjonowanie 4 klubów i realizowanie w nich m.in.:

- Warsztatów psychologicznych;
- Spotkań z lekarzem geriatrą;
- Zajęć rekreacyjno-ruchowych;
- Warsztatów artystyczno-rękodzielniczych;
- Spotkań integracyjnych, wyjazdów do instytucji kultury;

Projekt zakłada również wsparcie dla opiekunów faktycznych szkoleniowe i doradcze podwyższające umiejętności opiekunów faktycznych służące poprawie jakości usług opiekuńczych i świadczenie usług opiekuńczych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu w miejscu zamieszkania w zastępstwie za opiekunów faktycznych.

Rada Seniorów – to ciało doradcze o charakterze inicjatywnym i konsultacyjnym dla organów samorządu, nieposiadające kompetencji decyzyjnych. Głównym celem działalności jest reprezentowanie interesów i potrzeb środowiska seniorów. Do podstawowych zadań Rady Seniorów należą:

- ✓ Współpraca z władzami gminy przy opiniowaniu i rozstrzyganiu istotnych kwestii dotyczących potrzeb i oczekiwań seniorów;
- ✓ Zgłaszanie uwag do projektów prawa miejscowego dotyczącego spraw ważnych dla seniorów;
- ✓ Podejmowanie działań zmierzających do integracji środowiska seniorów, wzmacniania ich aktywności;
- ✓ Przełamywanie stereotypowego postrzegania osób starszych, budowanie pozytywnego wizerunku seniora;
- ✓ Organizowanie przedsięwzięć w kierunku profilaktyki i promocji zdrowia oraz przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego osób starszych;
- ✓ Upowszechnienie wiedzy o potrzebach, uprawnieniach i możliwościach osób w wieku senioralnym.

Pod koniec 2014 r., zarządzeniem Marszałka Województwa Kujawsko – Pomorskiego powołana została Wojewódzka Rada ds. Polityki Senioralnej przy Marszałku Województwa Kujawsko – Pomorskiego. W regionie funkcjonuje również kilka gminnych rad seniorów.

W ramach przytoczonego wcześniej badania, mieszkańcy gminy Książki określali z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (48%), utrudniona możliwość korzystania ze środków transportu (36%) oraz bezrobocie (35%). Następnie, jedynie 24% osób

uważa, że oferta pomocy dla osób niepełnosprawnych w gminie jest raczej wystarczająca, a 10% osób uważa, iż jest ona wystarczająca. Z tą opinią nie zgodziło się 27% osób, w tym 15% uważa, że jest ona raczej niewystarczająca, a dla 12% osób jest ona niewystarczająca. Pozostałym mieszkańcom trudno udzielić jednoznacznej odpowiedzi na pytanie (39%). Kolejno, 21% ankietowanych przyznało, że w skład ich rodziny wchodzi osoba długotrwale chora. Mieszkańcy wymieniali takie choroby jak: stwardnienie rozsiane, choroby płuc, cukrzyca, choroba Parkinsona, alergie, nowotwory oraz choroby kardiologiczne.

Mieszkańców poproszono również o wskazanie problemów, z jakimi borykają się osoby starsze w gminie. Ankietowani wskazywali na: samotność (63%), choroby (56%), ubóstwo (35%), a także brak opieki ze strony rodziny (29%). Pozostali ankietowani wskazywali niepełnosprawność (28%) oraz niedostosowanie społeczne (11%).¹⁸

2.2.4 Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Działania mające na celu wspieranie rodziny zostały zawarte w Gminnym Programie Wspierania Rodziny w gminie Książki na lata 2019 – 2021, który został przyjęty uchwałą Nr IV/32/19 Rady Gminy w Książkach z dnia 15 lutego 2019 r.

Program skierowany jest do wszystkich rodzin z terenu gminy Książki, w tym szczególnie rodzin, które są zagrożone wykluczeniem społecznym, mają szczególne potrzeby, rodzin wielodzietnych. Nadzędnym celem programu jest dbanie o dobro rodziny. Rodzina to podstawowa grupa społeczna. Środowisko rodzinne to pierwsze środowisko wychowawcze w życiu dziecka, które wywiera ogromny wpływ na powstanie wzorców, autorytetów, norm, zachowań i wartości.

Wspieranie rodziny jest prowadzone w dwojaki sposób, w formie pracy z rodziną oraz pomocy w opiece i wychowaniu dziecka. Praca z rodziną prowadzona jest w formie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego, terapii i mediacji, usług dla rodzin z dziećmi, w tym usług opiekuńczych i specjalistycznych, pomocy prawnej, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego oraz organizowanie dla rodzin grup wsparcia.

W przypadku, gdy w rodzinie występują trudności opiekuńczo – wychowawcze, rodzinie na wniosek pracownika socjalnego może zostać przydzielony asystent rodziny, który prowadzi pracę z rodziną w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu wskazanym przez rodzinę. Pracę asystenta rodziny organizuje ośrodek pomocy społecznej w gminie.

W celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka prowadzona przez gminę lub inny podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania, w formie opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych, specjalistycznej oraz pracy podwórkowej. Placówka wsparcia dziennego może zapewniać opiekę i wychowanie, pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, zabawę, zajęcia sportowe i rozwój zainteresowań lub organizuje zajęcia socjoterapeutyczne, terapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne lub indywidualne programy korekcyjne, psychokorekcyjne lub psychoprofilaktyczne lub realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne.

Na terenie gminy Książki rodziny są wspierane poprzez:

- ✓ Asystenta rodziny
- ✓ Świetlicę środowiskową

¹⁸ Diagnoza problemów społecznych Gminy Książki, 2020

Główne problemy występujące w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny to bezrobocie, niezaradność życiowa, niskie kompetencje wychowawcze, brak dbałości o higienę osobistą i własny wizerunek, nieumiejętność gospodarowania budżetem domowym, niewłaściwe relacje panujące w rodzinie, alkoholizm, przemoc i problemy zdrowotne.

Tabela 21. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia asystenta rodziny w latach 2018 - 2020

	2018	2019	2020
Liczba asystentów rodziny	1	1	1
Liczba rodzin	15	14	14
Liczba dzieci w rodzinach	37	37	35

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych GOPS w Książkach

W latach ubiegłych działaniem na rzecz dziecka i rodziny przeżywającej trudności było także prowadzenie świetlicy środowiskowej, która funkcjonuje w strukturze Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach.

W przypadku problemów finansowych rodziny mogą liczyć na wsparcie materialne w ramach wymienionych świadczeń z pomocy społecznej, rodzinnych, świadczenia wychowawczego.

Tabela 20. Liczba dzieci korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń w latach 2018 – 2020

	2018	2019	2020
Liczba dzieci	466	648	647
Kwota świadczeń w zł	2 770 156	3 262 565,70	3 884 773,80

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS w Książkach

Rodzina nie zawsze prawidłowo wypełnia swoje podstawowe funkcje. Dłuższe zaburzenie może powodować jej niewydolność, co w konsekwencji może prowadzić nawet do rozpadu. Najczęstsze problemy, które negatywnie wpływają na rodzinę to bezrobocie, ubóstwo, uzależnienia, w tym alkoholizm, narkomania, uzależnienia behawioralne, które stanowią bardzo duże zagrożenie dla dzisiejszej młodzieży oraz długotrwała choroba i niepełnosprawność. Zagrożenie dla rodziny stanowi również kryzys edukacji, autorytetów i wartości.

Ostatecznie, jeśli rodzina nie wywiązuje się ze swojej podstawowej roli opiekuńczo – wychowawczej w stosunku do dziecka, sąd rodzinny może postanowić o ograniczeniu władzy rodzicielskiej i skierowaniu małoletniego dziecka do pieczy zastępczej tj. do rodziny zastępczej lub placówki opiekuńczo – wychowawczej. Z terenu gminy Książki od 4 do 6 dzieci w latach 2018 -2020 przebywało w pieczy zastępczej.

Tabela 22. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej z terenu gminy Książki

	2017	2018	2019
Liczba dzieci	6	4	5
Koszt utrzymania ponoszony przez gminę	29.610,74	19.657,50	22.810,97

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych własnych GOPS w Książkach

2.2.5 Bezrobocie i ubóstwo

Obowiązkiem samorządu gminnego jest przeciwdziałanie bezrobociu. Urząd Gminy Książki wraz z jednostkami organizacyjnymi przeciwdziała bezrobociu organizując na terenie gminy np. prace interwencyjne, roboty publiczne, prace społeczno – użyteczne.

Osoby bezrobotne z terenu gminy mogą również korzystać ze wsparcia w formie świadczeń pieniężnych lub niepieniężnych z pomocy społecznej. Do pomocy pieniężnej zaliczane są najczęściej zasiłki okresowe i celowe. Do pomocy niepieniężnej – dożywianie dzieci w szkole, pomoc żywnościowa z POPŻ, praca socjalna, aktywizacja w formie udziału w projektach aktywizujących realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach oraz organizacje pozarządowe.

Do w/w form pomocy w szczególności tej pieniężnej należy spełniać kryteria ustawowe związane z występowaniem co najmniej dwóch przesłanek z katalogu art. 8 ustawy o pomocy społecznej. Jedną z przesłanek jest ubóstwo. Jak wynika z raportu Najwyższej Izby Kontroli, wg. analiz GUS do najbardziej zagrożonych ubóstwem należą osoby bezrobotne, o niskim poziomie wykształcenia, lub rodziny z dużą liczbą dzieci lub z osobami niepełnosprawnymi, jak również zamieszkałe na wsi. Ubóstwo powoduje wiele różnorodnych i negatywnych skutków. Niskie dochody uniemożliwiają wielu rodzinom regulowania opłat za mieszkanie bądź media. Długotrwałe zaleganie z opłatami za mieszkanie często skutkuje eksmisją, a w skrajnych przypadkach nawet bezdomnością, co wielokrotnie powoduje utratę lub pogorszenie się stanu zdrowia. Nie można zapominać że poziom dochodów znacząco wpływa na możliwość dostępu do edukacji, stanowiąc jedną z najważniejszych barier w rozwoju młodych ludzi, szczególnie pochodzących z rodzin dotkniętych problemem „dziedziczenia ubóstwa”, w których brak aktywności życiowej, a uzależnienie od świadczeń wypłacanych przez pomoc społeczną przechodzi z pokolenia na pokolenie.¹⁹

Walka z ubóstwem i wykluczeniem społecznym stanowi podstawę strategii przyjętej w 2010 r. przez Radę Europejską. W ocenie NIK pomoc świadczona przez gminy osobom żyjącym w ubóstwie jest skuteczna w zakresie zaspakajania podstawowych potrzeb życiowych, natomiast w niewielkim stopniu zostaje nakierowana na wspieranie aktywnego przełamywania trudnej sytuacji życiowej oraz usamodzielnienia się.

W wyniku kontroli stwierdzono, że ubóstwo stanowiło najczęstszy powód przyznania pomocy społecznej. Podobnie jest w gminie Książki ubóstwo oraz bezrobocie to najczęstsze powody udzielania pomocy w formie pieniężnej w latach 2018 – 2020. Faktem jest również, że

¹⁹ Informacja o wynikach kontroli NIK „Pomoc świadczona przez gminy osobom żyjącym w ubóstwie”, 2, s. 6

liczba osób korzystających z pomocy społecznej z tych właśnie powodów systematycznie maleje.

2.2.6 Bezpieczeństwo i porządek publiczny

Z raportu o stanie gminy za rok 2020 wynika, że na terenie gminy Książki stwierdzono łącznie 25 przestępstw, z których wykryto 20, co pozwoliło na uzyskanie wykrywalności na poziomie 80%.

Na drogach gminy Książki w roku 2020 odnotowano 2 wypadki i 23 kolizje drogowe.

Na terenie gminy Książki funkcjonują trzy jednostki OSP: OSP Książki, OSP Blizienko, OSP Osieczek. OSP Książki włączona jest do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego oraz do Wojewódzkiego Obwodu Operacyjnego.

W 2020 roku na terenie gminy Książki miały miejsce następujące zdarzenia:

- Pożar – 15
- Miejscowe zagrożenie – 62
- Fałszywy alarm - 1

Od 2017 roku Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej realizuje zadanie publiczne ze środków MSWiA pod tytułem „Przygotowanie jednostek ochotniczych straży pożarnych do działań ratowniczo-gaśniczych”. W 2020 roku do udziału w zadaniu wytypowana została m.in. jednostka OSP Osieczek, która otrzymała dotację w kwocie 4 500,00zł. na remont strażnicy. Koszt całkowity remontu to 5 400,00zł.

Podobnie jak w latach poprzednich, także w 2020 roku jednostki należące do KSRG otrzymały dotację celową z budżetu państwa na zapewnienie gotowości bojowej. Do OSP Książki trafiły hełmy strażackie, kominiarki niepalne, rękawice specjalne oraz obuwie strażackie skórzane o łącznej wartości 6 840,00zł.

W dniu 18 lutego 2020r. nastąpiło przekazanie samochodu marki Nissan przez Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Wąbrzeźnie dla Ochotniczej Straży Pożarnej w Książkach. Samochód będzie służył druhom OSP Książki m.in. do transportu łodzi w celu podjęcia działań ratowniczych na akwenach wodnych.

W dniu 22 sierpnia 2020 r. druhowie z OSP Książki przeprowadzili szkolenie dla żołnierzy 81 batalionu lekkiej piechoty z 8 Kujawsko-Pomorskiej Brygady Obrony Terytorialnej. „Terytorialsi” zostali zapoznani z zagadnieniami z zakresu reagowania kryzysowego. Dowiedzieli się również jakim sprzętem gaśniczym i ratowniczym dysponuje straż pożarna.

W listopadzie 2020 roku druhowie z OSP Książki brali udział w gaszeniu ogromnego pożaru nielegalnego składowiska zużytych opon w miejscowości Raciniewo. Na miejscu działało 60 zastępów Straży Pożarnej. Z naszej jednostki brało udział 15 strażaków ochotników w systemie zmianowym. Łącznie ich pomoc trwała 32 godziny.

2.3. Analiza SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT, która polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<p>1. Funkcjonowanie licznych instytucji na terenie gminy tj.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach, w tym świetlica środowiskowej, - Gminny Ośrodek Kultury, - Gminna Biblioteka, - Gminny Klub Malucha Happy Kids, - Przedszkole i Szkoła Podstawowa w Książkach, - Samodzielny Zakład Opieki Zdrowotnej <p>2. Spadek liczby osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej.</p> <p>3. Powstanie 4 Klubów Seniora w Osieczku, Zaskocz, Łopatkach i Bliznie.</p> <p>4. Funkcjonowanie Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin doznających problemu uzależnienia, przemocy.</p> <p>5. Rozwój organizacji pozarządowych działających w obszarze propagowania aktywnego trybu życia wśród mieszkańców.</p> <p>6. Linia PKP.</p> <p>7. Dostępność usług opiekuńczych.</p> <p>8. Wsparcie asystenta rodziny.</p> <p>9. Rozwijająca się infrastruktura rekreacyjna – Centrum – jeziora</p> <p>10. Dobrze rozwinięta oferta kulturalna w gminie – prężnie działający Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka.</p>	<p>1. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.</p> <p>2. Brak realizowanych programów profilaktycznych rekomendowanych.</p> <p>3. Trudności opiekuńczo – wychowawcze w rodzinach.</p> <p>4. Występowanie ukrytego bezrobocia.</p> <p>5. Brak psychologów w lokalnej ofercie.</p> <p>6. Brak atrakcyjnych miejsc pracy na lokalnym rynku.</p> <p>7. Brak mieszkalnictwa wspomaganego, skierowanego do osób niesamodzielnych.</p>
SZANSE	ZAGROŻENIA
<p>1. Pozyskanie dodatkowych środków unijnych na rozwój Gminy.</p> <p>2. Powstanie nowych miejsc pracy na terenie Gminy.</p> <p>3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców gminy.</p> <p>4. Wzrost aktywności i integracji osób starszych.</p> <p>5. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.</p> <p>6. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży.</p>	<p>1. Starzejące się społeczeństwo.</p> <p>2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia, domy pomocy społecznej, rodzinne formy pomocy społecznej.</p> <p>3. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych.</p> <p>4. Wzrost problemów opiekuńczo – wychowawczych w rodzinach.</p> <p>5. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież.</p> <p>6. Migracje zarobkowe mieszkańców gminy Książki.</p> <p>7. Wypalenie zawodowe osób pracujących na rzecz drugiego człowieka.</p>

7. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. 8. Zaangażowanie organizacji pozarządowych w działania na rzecz rozwoju gminy.	8. Postawy roszczeniowe niektórych mieszkańców. 9. Epidemia Covid – 19 i ograniczenia z nią związane.
--	--

IV. REALIZACJA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY KSIĄŻKI NA LATA 2021 – 2030

1. Misja i Wizja rozwiązywania problemów społecznych

W Strategii Rozwoju Gminy Książki na lata 2018 – 2028 sformułowano wizję rozwoju Gminy Książki – „GMINA KSIĄŻKI: GMINĄ ROZWIJAJĄCĄ ROLNICTWO, OTWARTĄ NA ROZWÓJ I WSPÓŁPRACĘ – MIEJSCEM PRZYJAZNYM DO ŻYCIA, WYPOCZYNKU, PRACY I INWESTOWANIA”

W toku prac nad Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 – 2030 wypracowano misję rozwiązywania problemów społecznych

MISJA

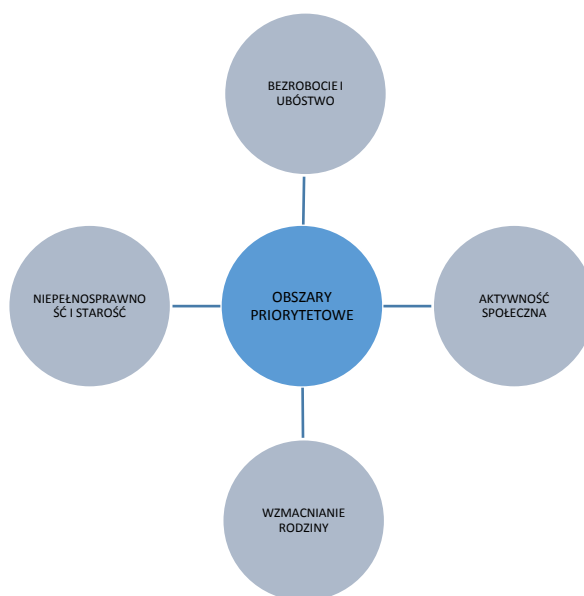

ZINTEGROWANY SYSTEM PRZECIWDZIAŁANIA PROBLEMOM SPOŁECZNYM, PODNOSZĄCY JAKOŚĆ ŻYCIA MIESZKAŃCÓW GMINY KSIĄŻKI.

2. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych

Do zadań władz samorządowych należy m.in. stwarzanie warunków do podnoszenia jakości życia społeczności lokalnej. Poprawa jakości życia mieszkańców to cel wielu strategicznych dokumentów.

Przeprowadzona diagnoza problemów społecznych w gminie Książki dała możliwość wniosków i rekomendacji do określenia kierunków działań w dokumentach programowych czy strategicznych. Do diagnozy posłużyły nam również dane statystyczne prowadzone przez urząd czy jednostki organizacyjne. Zaobserwowanie tendencji spadkowych czy wzrostowych w danej formie wsparcia pozwala określić kierunek podejmowanych działań, zgodnie z potrzebami lokalnymi. Zakładane cele oraz określone działania będą możliwe do zrealizowania przy współpracy z lokalnymi partnerami. Tylko interdyscyplinarne podejście do rozwiązania problemów społecznych może przynieść oczekiwane efekty. W wyniku prac zespołu ds. opracowania strategii, w odniesieniu do przyjętej misji założono do realizacji konkretne działania, które przyczynią się do osiągnięcia poszczególnych celów. Wytypowano obszary priorytetowe, dla których wyznaczono cele strategiczne oraz kierunki niezbędnych działań.

Dla każdego obszaru postawiono cele strategiczne i cele szczegółowe, kierunki działań, podmioty odpowiedzialne za realizację oraz źródła i ramy finansowe i termin działania.

CEL STRATEGICZNY 1 - Przeciwdziałanie i łagodzenie skutków bezrobocia i ubóstwa	
CEL SZCZEGÓŁOWY 1	CEL SZCZEGÓŁOWY 2
Aktywizacja społeczna i zawodowa osób bezrobotnych i biernych zawodowo	Rozwój systemu wsparcia dla osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym
KIERUNKI DZIAŁAŃ	
1. Realizacja projektów aktywizujących osoby bezrobotne i bierne zawodowo.	1. Realizacja wsparcia finansowego w formie zasiłków z pomocy społecznej, pomocy materialnej dla uczniów, świadczeń rodzinnych i alimentacyjnych.
2. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Wąbrzeźnie w celu kierowania mieszkańców do prac społecznie – użytecznych, robót publicznych, prac interwencyjnych.	2. Realizacja pomocy niepieniężnej, w tym pracy socjalnej, pomocy psychologicznej, prawnej.
3. Zapewnienie opieki dzieciom do lat trzech.	3. Współpraca z organizacjami pozarządowymi w ramach udzielenia wsparcia w formie pomocy żywnościowej.

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ		
Urząd Gminy Książki, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach, organizacje pozarządowe, Powiatowy Urząd Pracy w Wąbrzeźnie, Gminny Klub Dziecięcy Happy Kids		
WSKAŹNIKI		
1.Liczba rodzin objętych pomocą społeczną, z uwzględnieniem powodów i form pomocy. 2.Liczba osób bezrobotnych w gminie Książki. 3.Liczba osób, korzystających ze wsparcia w ramach projektów aktywizujących. 4.Liczba zrealizowanych projektów aktywizujących społecznie i zawodowo osoby bezrobotne. 5. Liczba osób/rodzin korzystających z pomocy żywnościowej. 6.Liczba osób skierowanych do prac społeczno –użytecznych, robót publicznych i prac interwencyjnych. 7.Liczba dzieci w Gminnym Klubie Dziecięcym Happy Kids.		
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I RAMY FINANSOWE		
środki własne budżetu gminy, środki z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy europejskich, inne realizacja sformułowanych celów i określonych działań będzie uzależniona od środków finansowych posiadanych przez gminę oraz pozyskanych z innych źródeł. Realizacja zadań będzie uwarunkowana od planów finansowych gminy.		
CEL STRATEGICZNY 2 - Poprawa jakości życia osób niesamodzielnych, w tym osób starszych i z niepełnosprawnościami		
CEL SZCZEGÓŁOWY 1	CEL SZCZEGÓŁOWY 2	CEL SZCZEGÓŁOWY 3
Rozwój systemu wsparcia dla osób niesamodzielnych	Zwiększenie aktywności społecznej osób niesamodzielnych	Wsparcie finansowe rodzin z osobą niepełnosprawną
KIERUNKI DZIAŁAŃ		
1.Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niesamodzielnych	1.Rozwój i upowszechnienia działalności lokalnych klubów seniora.	1.Realizacja wsparcia w formie zasiłków pielęgnacyjnych oraz świadczeń z tytułu rezygnacji lub niepodejmowania zatrudnienia w związku ze sprawowaniem opieki nad osobą niepełnosprawną.

2. Wspieranie osób niepełnosprawnych w likwidacji barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	2. Powołanie gminnej rady seniorów.	2. Realizacja wsparcia w formie zasiłków stałych z pomocy społecznej.
3. Świadczenie usług asystenta osoby niepełnosprawnej.	3. Oferowanie projektów skierowanych do seniorów ukierunkowanych na rozwój osobisty, kulturalny, sportowy.	
4. Świadczenie usług opieki wytchnieniowej.		
5. Rozwój infrastruktury, powstanie nowych placówek skierowanych do osób z niepełnosprawnościami, w tym m.in. ośrodek wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, centrum opiekuńczo - mieszkalne		
6. Dostępność usług zdrowotnych w lokalnej ofercie.		

PODMIOTY ODPOWIEDZIALNE ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ

Urząd Gminy Książki, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach, Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie, Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Książkach, Samodzielny Gminny Zakład Opieki Zdrowotnej w Książkach

WSKAŹNIKI

1. Liczba osób objętych usługami opiekuńczymi.
2. Liczba osób objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
3. Liczba osób korzystających z usług asystenta osoby niepełnosprawnej.
4. Liczba osób korzystających z opieki wytchnieniowej.
5. Liczba osób pobierających zasiłki pielęgnacyjne.
6. Liczba osób korzystających ze świadczeń pielęgnacyjnych.
7. Liczba osób korzystających ze wsparcia środowiskowych domów samopomocy lub warsztatów terapii zajęciowej.
8. Liczba osób biorących udział w programach, projektach aktywizujących.
9. Liczba otwartych placówek kierujących ofertę wsparcia do osób niesamodzielnych.
10. Wydatki w ramach świadczeń rodzinnych, w tym zasiłki pielęgnacyjne, świadczenie pielęgnacyjne.
11. Wydatki w ramach zasiłków stałych, usług opiekuńczych, domy pomocy społecznej.
12. Liczba porad lekarskich.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I RAMY FINANSOWE

środki własne budżetu gminy, środki z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy europejskich, inne

realizacja sformułowanych celów i określonych działań będzie uzależniona od środków finansowych posiadanych przez gminę oraz pozyskanych z innych źródeł. Realizacja zadań będzie uwarunkowana od planów finansowych gminy.

TERMIN REALIZACJI DZIAŁAŃ

działania ciągłe w latach 2021 – 2030

CEL STRATEGICZNY 3 - Wsparcie rodzin i minimalizacja zjawisk niepożądanych w rodzinach

CEL SZCZEGÓŁOWY 1	CEL SZCZEGÓŁOWY 2	CEL SZCZEGÓŁOWY 3
Wsparcie rodzin w pełnieniu podstawowej funkcji opiekuńczo - wychowawczej	Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie	Przeciwdziałanie uzależnieniom

KIERUNKI DZIAŁAŃ

1. Wsparcie rodziców i opiekunów w zakresie podnoszenia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych.	1. Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie.	1. Prowadzenie działalności profilaktycznej skierowanej do całej społeczności lokalnej, w tym dzieci i młodzieży szkolnej.
2. Prowadzenie świetlicy środowiskowej.	2. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	2. Prowadzenie Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego w Książkach.
3. Rozwój form wsparcia dla rodzin m.in. wsparcie asystenta rodziny, grupy wsparcia, poradnictwo.	3. Edukacja dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie przeciwdziałania przemocy.	3. Promowanie zdrowego stylu życia.
4. Realizacja programów wspierających rodziny np. Karta Dużej Rodziny.	4. Współpraca interdyscyplinarna w zakresie przeciwdziałania przemocy.	
5. Monitorowanie rodzin zagrożonych poprzez współpracę wszystkich lokalnych podmiotów działających na rzecz bezpieczeństwa dziecka i rodziny.	5. Podnoszenie kompetencji osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	
	6. Odziaływanie na osoby stosujące przemoc w rodzinie, w szczególności motywowanie i kierowanie do podjęcia leczenia, udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych.	

PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ		
<p>Urząd Gminy Książki, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach, Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie, Szkoła Podstawowa i Przedszkole w Książkach, Zespół Interdyscyplinarny, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</p>		
WSKAŹNIKI		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba rodzin objętych pomocą społeczną 2. Liczba uczniów objętych wsparciem w formie dożywiania w szkole. 3. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń rodzinnych, wychowawczych, funduszu alimentacyjnego. 4. Liczba dzieci objętych pomocą materialną dla uczniów. 5. Liczba wydanych Kart Dużej Rodziny. 6. Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny. 7. Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieska Karta”. 8. Liczba zrealizowanych działań profilaktycznych. 9. Liczba zrealizowanych kampanii społecznych, konkursów. 10. Liczba osób korzystających z pomocy w ramach Punktu Informacyjno – Konsultacyjnego. 11. Liczba osób, wobec których działania prowadzi GKRPA. 12. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej. 		
ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I RAMY FINANSOWE		
<p>środki własne budżetu gminy, środki z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy europejskich, inne</p> <p>realizacja sformułowanych celów i określonych działań będzie uzależniona od środków finansowych posiadanych przez gminę oraz pozyskanych z innych źródeł. Realizacja zadań będzie uwarunkowana od planów finansowych gminy.</p>		
TERMIN REALIZACJI DZIAŁAŃ		
działania ciągłe w latach 2021 – 2030		
CEL STRATEGICZNY 4 - Rozwój społeczny i poprawa jakości życia mieszkańców		
CEL SZCZEGÓŁOWY 1	CEL SZCZEGÓŁOWY 2	CEL SZCZEGÓŁOWY 3
Zwiększenie aktywności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej mieszkańców	Wzrost atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania	Wzmacnianie aktywności społecznej i integracja mieszkańców

KIERUNKI DZIAŁAŃ		
1. Rozwijanie atrakcyjnej oferty zajęć i imprez sportowych dla każdej grupy wiekowej.	1. Promocja gminy jako miejsca przyjaznego mieszkańcom.	1. Wspieranie aktywności organizacji pozarządowych działających na rzecz mieszkańców gminy.
2. Wspieranie działalności lokalnych klubów sportowych.	2. Promowanie walorów przyrodniczych gminy.	2. Wzmacnianie roli lokalnych liderów, w tym sołtysów w aktywizowaniu i integrowaniu społeczności lokalnej.
3. Utrzymanie i dalsza rozbudowa infrastruktury sportowej, przestrzeni rekreacyjnych na terenie gminy.	3. Rozwój zasobów mieszkaniowych na terenie gminy.	3. Prowadzenie przez władze samorządowe dialogu z mieszkańcami poprzez spotkania, zebrania, media społecznościowe, konsultacje.
	4. Działania ukierunkowane na tworzenie się nowych miejsc pracy.	
4. Realizacja projektów i programów profilaktycznych, prozdrowotnych.	5. Działania na rzecz utrzymania wysokiego poziomu bezpieczeństwa publicznego.	
5. Rozwijanie oferty kulturalnej i spędzania czasu wolnego skierowanej do mieszkańców gminy.	6. Usprawnianie organizacji pracy i profesjonalnej obsługi mieszkańców w Urzędzie Gminy i jednostkach organizacyjnych.	
PODMIOT ODPOWIEDZIALNY ZA REALIZACJĘ DZIAŁAŃ		
Urząd Gminy Książki, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach, Gminny Ośrodek Kultury, organizacje pozarządowe, Komenda Powiatowa Policji w Wąbrzeźnie		
WSKAŹNIKI		
1. Liczba wydarzeń sportowych na terenie gminy. 2. Wydatki na kulturę fizyczną i sport. 3. Liczba wydarzeń kulturalnych na terenie gminy. 4. Liczba podmiotów gospodarczych w gminie. 5. Liczba oddanych mieszkań do użytku. 6. Liczba interwencji domowych, wykroczeń, wypadków. 7. Liczba ogłoszonych konkursów w ramach programu współpracy z organizacjami pozarządowymi. 8. Wydatki gminy na otwarte konkursy dla organizacji pozarządowych. 9. Liczba organizacji pozarządowych w gminie.		

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA I RAMY FINANSOWE
<p>środki własne budżetu gminy, środki z budżetu państwa, środki pozyskane z funduszy europejskich, inne</p> <p>realizacja sformułowanych celów i określonych działań będzie uzależniona od środków finansowych posiadanych przez gminę oraz pozyskanych z innych źródeł. Realizacja zadań będzie uwarunkowana od planów finansowych gminy.</p>
TERMIN REALIZACJI DZIAŁAŃ
<p>działania ciągłe w latach 2021 – 2030</p>

3. Prognoza zmian w zakresie objętym strategią

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Książki przyniesie:

1. Wzrost atrakcyjności gminy Książki jako przyjaznego miejsca do życia dla rodzin z dziećmi i seniorów.
2. Podniesienie jakości życia osób z niepełnosprawnościami.
3. Wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej.
4. Zwiększenie udziału mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia.
5. Spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa i bezrobocia.

V. MONITORING I EWALUACJA

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w gminie Książki na lata 2021 – 2030 musi zostać wdrożona do realizacji, aby stać się skuteczną. Liderem i koordynatorem strategii jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach. A głównym partnerem jest Gmina Książki. Strategia jest dokumentem, który musi być ewaluowany i monitorowany.

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. Przedmiotem ewaluacji będzie analiza wskaźników realizacji poszczególnych celów strategicznych.

Monitoring zaś będzie polegał na zbieraniu i analizowaniu informacji dotyczących postępu określonych działań w celu osiągnięcia wyznaczonych celów. Monitoring będzie prowadzony przez podmioty wskazane do realizacji poszczególnych działań.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach przy rocznym sprawozdaniu z działalności będzie ujmował raport o stopniu realizacji Strategii. Sprawozdanie będzie sporządzane na podstawie informacji od poszczególnych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii.

VI. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Gminie Książki jest dostosowana do potrzeb społecznych. Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca uwagę na problemy nie tylko materialne. Cele określone w Strategii realizowane będą poprzez wytyczone działania w ramach możliwości finansowych. Strategia będzie podlegać okresowym weryfikacjom i modyfikacją w zależności od potrzeb i zachodzących zmian. Osiągnięcie wyznaczonych celów strategicznych przyczyni się do lepszej jakości życia dzieci, młodzieży, osób starszych, niepełnosprawnych, osób z grup wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Zespół ds. opracowania Strategii został powołany Zarządzeniem Nr 89/2020 Wójta Gminy Książki z dnia 26 listopada 2020 r. w sprawie powołania członków Zespołu do prac nad utworzeniem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Książki na lata 2021 – 2030, zmienionym zarządzeniem Nr 73/2021 Wójta Gminy Książki z dnia 30 września 2021 r.

Zespół pracował w składzie:

1. Marta Olszewska – Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach, Przewodnicząca Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Książkach i Zespołu Interdyscyplinarnego – **koordynator**,
2. Joanna Zaleśna – Sekretarz Gminy,
3. Justyna Skalska – starszy pracownik socjalny w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Książkach, członek Zespołu Interdyscyplinarnego,
4. Barbara Pawlikowska – Urząd Gminy Książki, stanowisko ds. obrony cywilnej i działalności gospodarczej, członek Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
5. Justyna Badach – Urząd Gminy Książki, stanowisko ds. archiwum i oświaty,
6. Paulina Wałęciak – Urząd Gminy Książki, stanowisko ds. gospodarki nieruchomościami,
7. Tomasz Sacha – kierownik Samodzielnego Gminnego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Książkach, członek Zespołu Interdyscyplinarnego,
8. Katarzyna Szostakowska – dyrektor Szkoły Podstawowej i Przedszkola im. Henryka Sienkiewicza w Książkach, członek Zespołu Interdyscyplinarnego,
9. Jerzy Cyran – dyrektor Gminnego Ośrodka Kultury w Książkach,
10. Mariusz Jabłoński – Komenda Powiatowa Policji w Wąbrzeźnie, dzielnicowy, członek Zespołu Interdyscyplinarnego.

Dziękujemy wszystkim za współpracę, przekazanie danych koniecznych do diagnozy aktualnej sytuacji społecznej w Gminie Książki, uwagi, opinie i wnioski.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach
ul. Bankowa 4
87 – 222 Książki
e-mail: gops@gminaksiazki.pl
tel. 56 6888 110

VII. BIBLIOGRAFIA

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii w gminie Książki na rok 2021 (uchwała nr XXII/196/20 Rady Gminy w Książkach z dnia 30 grudnia 2020 r.),
2. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2021 – 2025 (uchwała nr XXVII/226/21 Rady Gminy w Książkach z dnia 09 czerwca 2021 r.),
3. Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2019 – 2021 (uchwała nr IV/32/19 Rady Gminy w Książkach z dnia 15 lutego 2019 r.),
4. Raport o stanie gminy Książki za rok 2020
5. Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Książkach za 2018, 2019 i 2020 rok,
6. Sprawozdanie MPIPS za 2018, 2019, 2020 rok
7. Diagnoza problemów społecznych w gminie Książki, 2020 rok.
8. Informacja o wynikach kontroli NIK „Pomoc świadczona przez gminy osobom żyjącym w ubóstwie”, 2020 rok.
9. Informator dla Seniora, Toruń 2015 rok.
10. <http://stat.gov.pl>
11. <https://wsjp.pl/haslo/podglad/36168/strategia/4819958/inwestycyjna>
12. <https://rynekpracy.pl/slownik>
13. <https://wabrzezno.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>
14. <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2958,pojecie.html#>
15. <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=wdu20040991001>
16. <http://poradnik.ngo.pl>

VIII. SPIS TABEL

1. Tabela 1. Liczba mieszkańców gminy Książki z podziałem na płeć w latach 2018 – 2020 5
2. Tabela 2. Urodzenia żywe, zgony i przyrost naturalny w gminie Książki w latach 2018 – 2020..6
3. Tabela 3. Liczba ludności w gminie Książki w latach 2018 – 2020 wg grup ekonomicznych 6
4. Tabela 4. Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Wąbrzeźnie dotyczące osób bezrobotnych z terenu gminy Książki7
5. Tabela 5. Liczba mieszkań na terenie gminy Książki w latach 2018 – 2019 8
6. Tabela 6. Liczba mieszkań komunalnych wg. sołectw 8
7. Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe na terenie gminy Książki w latach 2018 – 2020 8
8. Tabela 8. Liczba uczniów w Szkole Podstawowej i Przedszkolu w Książkach 9
9. Tabela 9. Wydatki na oświatę i wychowanie w latach 2018 – 2020 9
10. Tabela 10. Liczba nauczycieli w Szkole Podstawowej i Przedszkolu wg. aktualnych stopni awansu zawodowego 10
11. Tabela 11. Specjalne potrzeby edukacyjne dzieci w Szkole Podstawowej i Przedszkolu w gminie Książki 10
12. Tabela 12. Liczba pracowników zatrudnionych w GOPS w Książkach 14
13. Tabela 13. Wydatki na pomoc społeczną w latach 2018 – 2020 14
14. Tabela 14. Liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej w gminie Książki 15

15. Tabela 15. Powody przyznania pomocy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Książkach w latach 2018 – 2020	16
16. Tabela 16. Działania publiczne w ramach współpracy gminy Książki z organizacjami pozarządowymi w latach 2018 – 2020	18
17. Tabela 17. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w gminie Książki w latach 2018 – 2020	22
18. Tabela 18. Liczba osób korzystających ze wsparcia świetlicy środowiskowej oraz Punktu Konsultacyjnego w latach 2018 – 2020	23
19. Tabela 19. Liczba wszczętych procedur „Niebieska Karta” w latach 2018 – 2020	26
20. Tabela 20. Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia asystenta rodziny w latach 2018 – 2020	30
21. Tabela 21. Liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń w latach 2018 – 2020	30
22. Tabela 22. Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w latach 2018 – 2020	31